

Osnovna šola Vojnik

ODNOS UČITELJ - UČENEC

Raziskovalna naloga

Mentorica:

Irena Kalšek, soc. del.

Avtorji:

OŠ Vojnik:

Eva Verdev, 8.b

Janja Jelen, 8.a

Metka Oprčkal, 8.a

Urška Mirnik, 8.a

Urška Oset, 8.a

OŠ Frana Roša:

Urban Kalšek, 8.a

Maj 2002

1. POVZETEK

Namen naše raziskovalne naloge je bil raziskati odnos med učitelji in učenci OŠ Vojnik in OŠ Frana Roša. Delo smo začeli s pregledom literature, v kateri smo prebrali, da je za dober odnos pomembno vzajemno spoštovanje in zaupanje, dober zgled učitelja, vključevanje humorja v učni proces in disciplina v razredu. Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v OŠ pa pomaga učitelju še izboljšati medsebojne odnose. Na odnos med učitelji in učenci posredno vplivajo tudi starši, ki morajo svojega otroka začeti vzgajati takoj po rojstvu.

Na osnovi prebrane literature smo izdelali anketna vprašalnika, s katerima smo anketirali učence in učitelje OŠ Vojnik in OŠ Frana Roša. Zanimalo nas je, ali so odnosi dovolj dobri, da se na šoli dobro počutijo tako učenci kot učitelji ter se medsebojno spoštujejo, ali učitelji učence vedno pošteno ocenjujejo in s kakšnimi učitelji imajo učenci boljše odnose. Ugotovili smo, da na obeh šolah med njimi vladajo dobri odnosi, saj je tako odgovorilo 81% vseh anketirancev. Učitelji so z 92% potrdili, da spoštujejo vse učence, učenci pa v 58% vse učitelje.

Rečemo torej lahko, da na obeh šolah vladajo med učitelji in učenci dobri odnosi.

2. UVOD

Za uspešno in zadovoljno preživljanje osnovnošolskih let je zelo pomembno, da so odnosi med učenci in učitelji prijateljski, pošteni in da temeljijo na medsebojnem spoštovanju. Vsak učenec preživi v osnovni šoli osem let, to je 80 mesecev ali 1600 dni. Ker je to zelo veliko časa, je pomembno, kako se v tem času počuti.

Pomembno je, da učitelj pošteno in pravično ocenjuje učence in da med njimi ne dela razlik. Da ocenjuje znanje in ne neznanje. Za še bolj sproščen odnos je nam učencem zelo všeč, da se med poukom učitelji tudi pošalijo.

Pomembno pa je tudi, da učenci izpolnjujejo svoje šolske obveznosti ter da do učiteljev niso nesramni. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da je lepo, če med učenci in učitelji vladajo dobri odnosi.

Ker smo učenci in učitelji ljudje zelo različnih značajev, nam ne uspe vedno ustvariti dobrega medsebojnega odnosa. Želeli smo ugotoviti, ali je ta odnos na OŠ Vojnik in Frana Roša urejen in kakšen je. Zato smo se odločili, da bomo to temo obdelali v naši raziskovalni nalogi. Dali smo ji naslov **ODNOS UČITELJ - UČENEC**.

3. RAZISKOVALNI NAČRT

Najprej smo pregledali literaturo in napisali teoretični uvod. Nato pa postavili cilje in hipoteze. Odločili smo se za takšen potek naše raziskave:

- izbor metod dela,
- določitev vzorca,
- oblikovanje anketnega vprašalnika,
- anketiranje,
- analiza anketnih zbirnikov,
- oblikovanje zaključka,
- povzetek raziskave.

4. TEORETIČNI UVOD

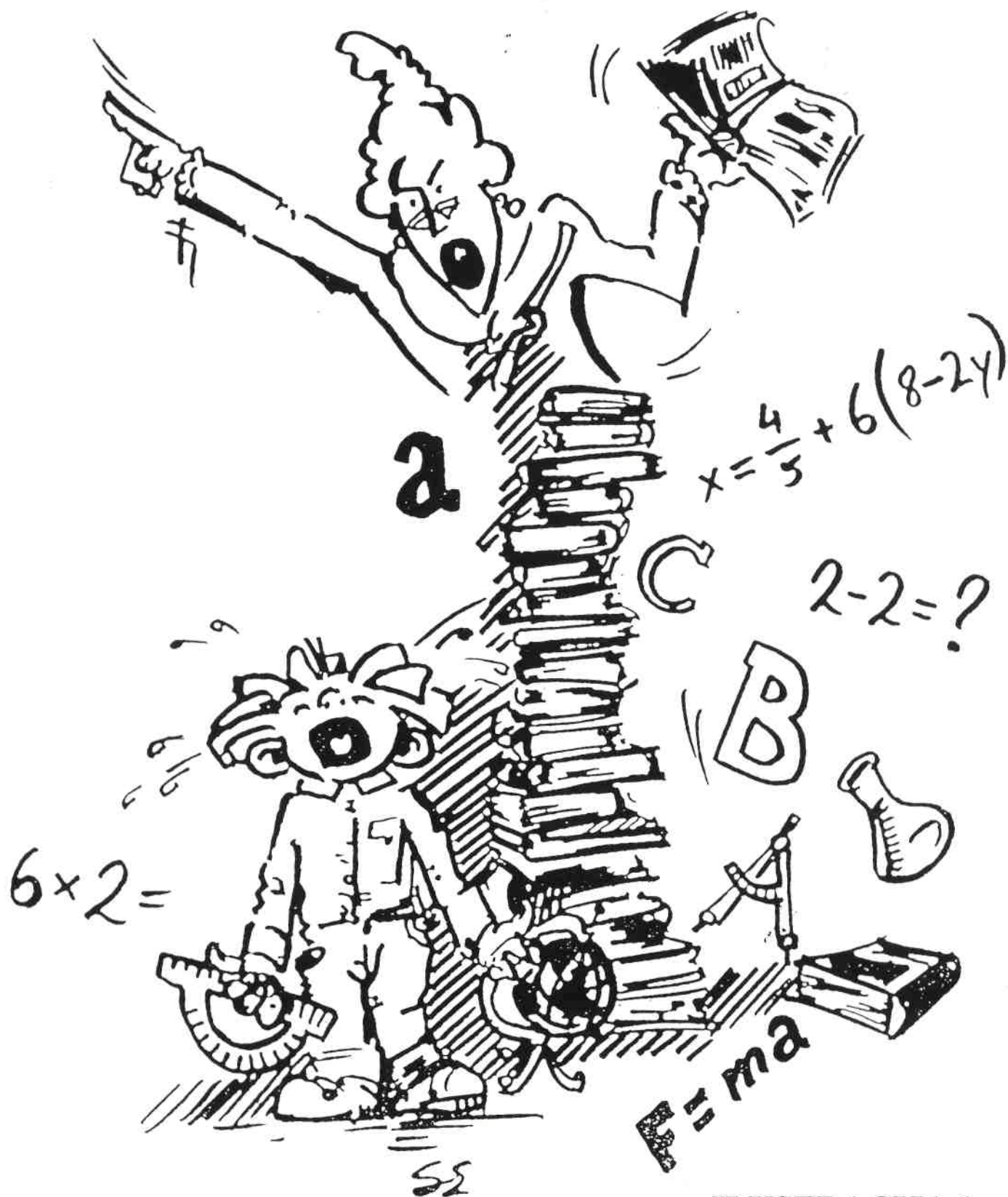
Otroci v razredu so kot cvetlice v šopku:
Vedno je eden med njimi odločen, da bo
gledal v napačno smer, eden bo ovenel prej
kot drugi, eden bo žarel bolj kot vsi
preostali. (Oskar Wilde)

4.1 ZGODOVINA

Pred 18. stoletjem ni bilo obvezne osnovne šolske. Šolali so se samo otroci bogatejših družin. Ti so imeli zasebnega učitelja ali pa so jih poučevale za to pristojne ustanove. Šolanje je bilo potrebno plačati. Vendar so se vedno našli kakšni škofje ali drugi dobri ljudje, ki so zelo nadarjenim revnim otrokom pomagali, da so se izšolali. Takrat je bila za poučevanje odgovorna Cerkev in njeni jezuiti, ki za delo niso bili plačani.

Leta 1774 je takratna vladarica Habsburške monarhije Marija Terezija uvedla splošno šolsko reformo. To je bila ena njenih najpomembnejših reform. Na šolah so začeli učiti ustrezno usposobljeni učitelji, ki so bili za to delo plačani. V učilnici je ponavadi na stolu sedel šolski nadzornik, ki je imel v rokah podobo Jožefa II. - nagrado za najbolj pridnega učenca. Učenci so bili do učiteljev spoštljivi, saj so se jih bali! Učitelji pa so lahko v primeru, da kateri od učencev ni ubogal, uporabili palico in jih fizično kaznovali.

O zgodovini šolstva in o odnosih med učiteljem in učencem smo nekaj izvedeli tudi od naših dedkov in babic. Bili smo kar presenečeni in istočasno veseli, da nismo obiskovali osnovne šole v tistih časih. Otroci so vsako jutro hodili v šolo in domov peš. Nekateri tudi po več ur. V šolo so nosili pravzaprav samo eno pisalo ter zvezek, v katerem so imeli zapisano celotno snov. Med drugo svetovno vojno so bili njihovi učitelji večinoma vojaki ali oficirji. V šoli so govorili nemško. V razredu je bilo po 30 učencev in v enem razredu so bili otroci različnih generacij. Zato je bilo med sošolci tudi do 5 let starostne razlike. Razlog temu je bila prostorska stiska ter premajhno število učiteljev. Učitelji so bili zelo strogi, do učencev so bili zadržani, vzvišeni, za prekrške pa so jih kaznovali s pretepanjem. Pogosto tudi brez razloga. To se je dogajalo predvsem otrokom iz revnih družin. Tisti učenci, katerih starši so bili premožni, so imeli posebne privilegije in dobre ocene, če so znali ali ne, saj so učiteljem prinašali različna darila. Zanimivo je tudi to, da v tistem času sploh niso pisali testov. Učenci so veliko bolj spoštovali učitelje in se jih tudi bali.

ILUSTRACIJA 1

4.2 NEKAJ MISLI O SOLI

Šola je institucionalno okolje, ki združuje učitelje (in druge delavce šole), učence in njihove starše. Življenjska naloga posameznega učenca in šole kot celote je vzgoja vrednot. Učenec si mora med šolanjem vrednote privzgojiti, saj mu lahko le upoštevanje obćih človeških vrednot zagotavlja trden korak v življenju. Šolski red in šolski režim pa bi morala učencem omogočati toliko prostora, da v mejah vrednot deluje in živi tudi po svojih željah.

Vzgajanje pomeni vzgojo v ožjem pomenu besede, ki s svojimi metodami razvija elemente osebnosti. Vzgoja je pomoč človeku v razvoju in brez nje bi človek zmeraj ostal na primitivni stopnji.

Izobraževanje z izobraževalnimi metodami učinkuje na področje osebnosti in zajema pridobivanje znanja in sposobnosti.

Šola usklajuje razvoj individualnosti in socialnosti pri učencih.

Noben človek, torej tudi učenec ne, ne more živeti sam zase, saj potrebuje za svojo osamosvojitve pomoč drugih. Odraščajoča oseba se torej razvija tako, da hkrati ob rastoči individualnosti raste tudi kot družbeno bitje. Šola torej pomaga pri procesu vključevanja mladih v družbeno sredino. Mladi pa osvajajo tisto kulturo, ki jo ta sredina nosi.

Vir, iz katerega črpajo učitelji vsebino za oblikovanje mladega človeka, je kultura. Učitelj lahko kultivira učence le z bogastvom kulture, njenih spoznanj in doživetij.

Šola učence tudi humanizira. Humanost lahko razumemo kot človečnost. To pomeni, da učenec ne postaja samo vedno bolj individualno svojstven, ampak se v njem oblikuje tudi podoba plemenitosti.

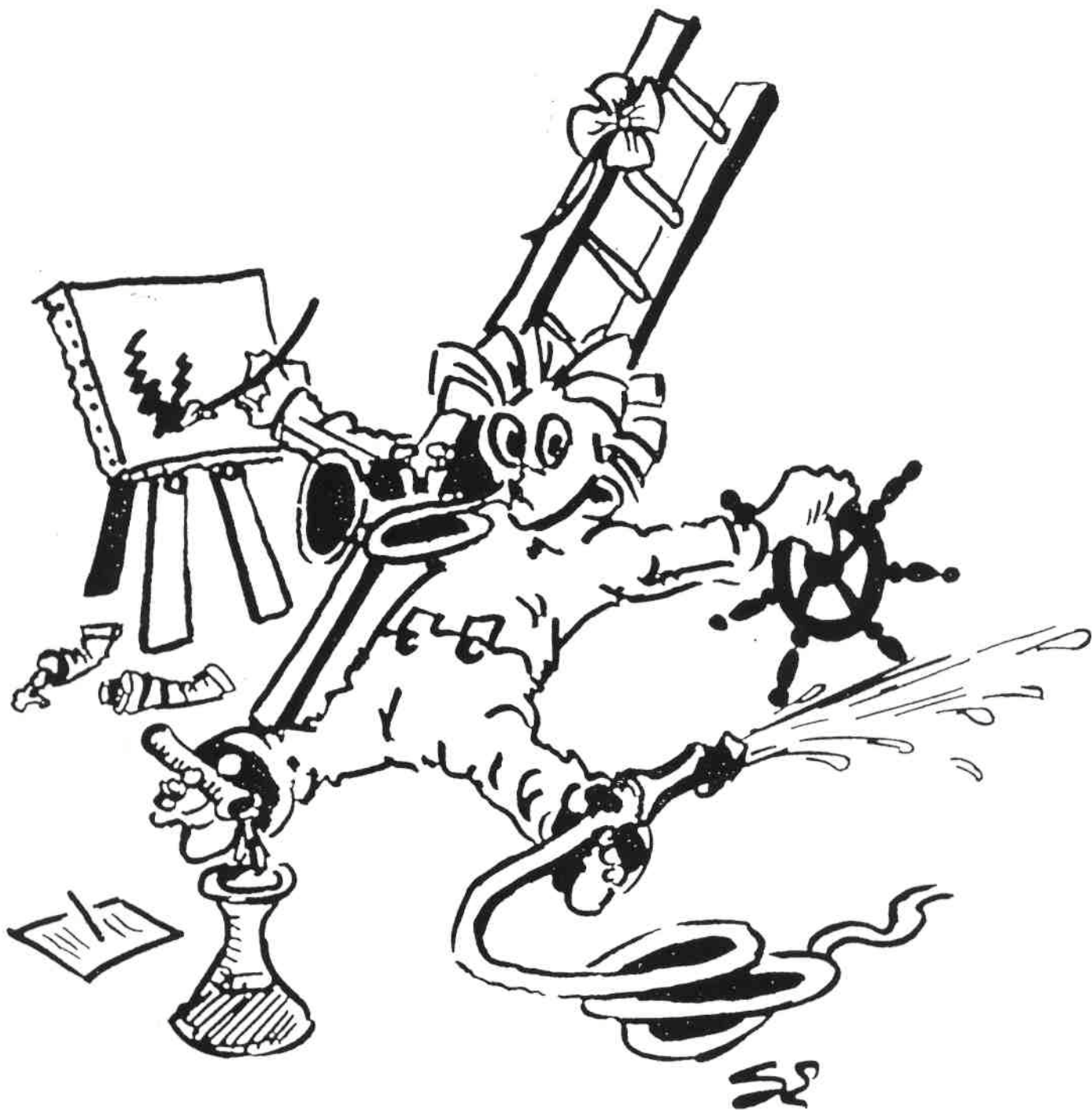
Mnogi učenci doživljajo v šoli številne stiske in pritiske, ki prizadenejo njihovo duševno zdravje in lahko negativno vplivajo na nadaljnji razvoj. Težave se seveda pri vsakem učencu kažejo na svojstven način. Zato bi morala šola kot nadvse pomembna socializacijska ustanova negovati kvaliteto svojega delovanja. Učence naj bi zavarovala pred družbeno neželenimi oblikami vedenja.

Kaj se dogaja v družbi oziroma šoli, kjer slaba polovica učencev potrebuje pri učenju pomoč staršev ali plačanih inštruktorjev ?

Pri nas sta vse bolj cenjena le tisti učenec ali odrasel človek, ki se kar najbolj približa zastavljenemu cilju; v šoli so to čim boljše ocene pri osvajanju natanko določenega znanja, kasneje v službi pa čim večja storilnost na delovnem mestu. V tako naravnani družbi in šoli pa zmanjkuje časa in posluha za razvijanje otrokovih zmožnosti in za spodbujanje njegove ustvarjalnosti. Večina naših učencev bi lahko izdelala šolo brez kakršnihkoli inštrukcij! Večini bi popolnoma zadoščalo znanje, ki ga dobijo v šoli.

Človek že v svoji mladosti potrebuje veliko prostosti, v kateri lahko razvija svoje specifične sposobnosti. Ta pa ima malo skupnega z vsakdanjim bojem za čim višje ocene. Iz mnogih otroških oči lahko budni opazovalec zlahka prebere: "Ali ne bi bilo lepo, če bi nam učitelji in starši dovoljevali res izživeti otroštvo ?"

V prostem času bi se učenci morali odločati predvsem za aktivno preživljanje prostega časa. Najpomembneje pa je spodbuditi ustvarjalni odnos do dejavnosti v prostem času. Prepuščanje učencev brezdelju pa pomeni negativen vidik preživljanja prostega časa in možnost, da učenec zaide v slabo družbo. Seveda pa vsebino prostega časa v največji meri oblikujeta dom in družina.

ILUSTRACIJA 2

4.3 ODNOSI Z UČENCI

Pozitivno vzdušje v učilnici je zelo odvisno od vrste in oblike razmerja, ki ga učitelj vzpostavi z učenci. Za uspešen pouk je bržkone najugodnejše vzdušje, ki temelji na vzajemnem spoštovanju in zaupanju med učiteljem in učenci. /1

4.3.1 VZAJEMNO SPOŠTOVANJE IN ZAUPANJE

Vzajemno spoštovanje se razvije predvsem iz spoznanja učencev, da je njihov učitelj sposoben in vreden zaupanja. Učitelj mora s skrbnim načrtovanjem in učinkovitim vodenjem učnih ur ter z odgovornim izbiranjem različnih nalog kazati, da mu ni vseeno, kako učenci napredujejo. Učitelj mora dajati učencem občutek, da vsakega med njimi spoštuje kot osebnost z individualnimi in osebnimi potrebami.

Tesen in zaupljiv odnos se razvije tako, da učitelj učencem pokaže, da razume in upošteva njihova stališča, da čuti z njimi in da jih na vseh področjih ceni kot samostojne osebnosti. Razvoj pozitivnega vzdušja v učilnici je odvisen od stopnjevanja tega razmerja: učiteljevo spoštovanje morajo učenci vračati z enako mero spoštljivosti in z razumevanjem njegovega položaja.

Ta odnos pomaga učitelju igrati vlogo zaščitnika in varuha, medtem ko učencem olajša pot do njega, če mu želijo zaupati svoje stiske in težave.

Pogosto pa se zgodi, da se učenci pritožujejo, da jih učitelji in profesorji premalo spoštujejo. Mladi se pritožujejo nad pristranskim odnosom (predvsem pri ocenjevanju), nad neprijaznostjo in nespoštovanjem s strani učiteljev. Želijo si več možnosti za izražanje svojega mnenja, več spoštovanja in zabavnih, pestrih ur. Izkušnje kažejo, da imajo otroci radi učitelje, katerih razumevanje ni odvisno od njihovega trenutnega razpoloženja, ampak je konstantno in predvidljivo. Radi imajo učitelje, ki so pošteni, odprti, odkriti, ki jih razumejo, a hkrati oblikujejo tudi jasna pravila in meje.

Živa pravi: » Pri svojem odnosu do učencev se učitelji zelo razlikujejo. Nekateri vse obravnavajo enako, drugi pa se do tistih, ki radi nagajajo, obnašajo drugače. Bolj pridne vedno nagradijo z boljšo oceno. Predvsem bi si pri učiteljih želela več spoštovanja do učencev.«¹

Dr. Pučkova poudarja: »Vse otroke je namreč nemogoče imeti enako rad. Učitelj je le človek, tako kot vsak drug, in ljudje smo mu simpatični ali nesimpatični. Do tega ima vso človeštvo pravico. Nima pa pravice tega občutja prenašati v neposredno komunikacijo z učencem, predvsem pa ne v ocenjevanje.« In prav v tem se najbolj kaže profesionalnost učitelja. V odnosu do učenca ga mora voditi njegovo strokovno znanje in ne trenutno razpoloženje, simpatija ali nesimpatija, vsekakor pa tudi ne to, da pozna otrokove starše.²

Ali obstaja kje popoln učitelj? Verjetno ga ne bomo našli ne v Sloveniji, ne kje drugje po svetu. Našli pa bi takega, ki pri svojem delu odseva številne lastnosti, ki so del »dobrega učitelja«. Torej je profesionalen v vseh pogledih - ima široko znanje, zna poslušati in prisluhniti potrebam mladih, poleg tega pa se ne prepušča nepremišljenim vzgibom. Ena izmed oblik bi bila tudi strpnost, ki se morda najbolj kaže pri »problematičnemu učencu«, kot nekateri radi poimenujejo učence s problemom. In ravno v tem položaju, ki je pravi preizkusni kamen, se najlepše pokažejo kakovosti učitelja³

¹ Meta Pavlin, Ko bi nas bolj spoštovali, *Otrok in družina* 9/99, 24-25.

² ibid.

³ ibid.

4.3.2 POMEN DOBREGA ZGLEDA

Identificiranje z učiteljem je še posebej izrazito v nižjih razredih osnovne šole, pogosto pa ostaja tudi v višjih razredih. Učenci pričakujejo od učitelja, da bo dober zgled za tisto, kar jim prikazuje kot svoje pričakovanje. Če pričakuje od njih umirjeno, kultivirano vedenje, mora tudi sam obvladati svoje reakcije in se izogibati vzkipljivosti ali žaljivih pripomb, s katerimi bi jih lahko prizadel.

4.3.3 UPORABA HUMORJA

Razumna uporaba humorja lahko učitelju pomembno olajša vzpostavljanje dobrih odnosov in pozitivnega vzdušja v učilnici. Učencem kaže svoj humor predvsem z načinom, kako se odziva na sprotne dogodke. Opis nekega sicer resnega zgodovinskega dogodka lahko na primer začne s smešno anekdoto.

Če učitelj pogosto uporablja humor, če si prizadeva biti lahkotno "šaljiv" in če poskuša igrati vlogo enakopravnega partnerja in prijatelja učencev, s tem spodkopava lastno avtoriteto, saj takšno vedenje ni v skladu z običajnim razpoloženjem v šoli in pričakovanji učencev glede učiteljevega ravnanja v različnih situacijah.

4.4 DISCIPLINA

Red in mir v učilnici sta nujna pogoja za učinkovit pouk. Kadar so učne dejavnosti načrtovane in dobro pripravljene, kadar posredovanje snovi pritegne in ohranja pozornost, zanimanje ter sodelovanje učencev in kadar so te dejavnosti vznemirljiv izziv, ki ponuja možnost za uspeh, bosta mir in disciplina nastopila kot posledica součinkovanja vseh teh dejavnikov. Narobe je, če strategija za doseganje discipline in omejevanje neprimerne vedenja temelji zgolj na poskusih, da bi učence obvladali s strogostjo in strahovanjem. Takšno ukrepanje je nezaželeno in škodljivo, saj spodkopava prizadevanja, da bi v učilnici ustvarili pozitivno vzdušje in dober odnos med učencem in učiteljem.

Chris Kiriadou, *Vse učiteljeve spretnosti* (Radovljica: Regionalni izobraževalni center Radovljica, 1977).

4.4.1 NEPRIMERNE OBLIKE VEDENJA UČENCEV

Nepriperne oblike vedenja rušijo dobre odnose med učitelji in učenci. Najpogostejše oblike neprimerne vedenja so:

- klepetanje ali skakanje v besedo,
- povzročanje hrupa,
- nepozornost, pozabljanje domačih nalog,
- sprehajanje po razredu brez vzroka,
- nagajanje sošolcem,
- zamujanje pouka.

Večino teh motenj je mogoče omejiti z učinkovitim poučevanjem in z obrazložitvijo splošnih pravil obnašanja v učilnici.

Resnejše oblike neprimerne vedenja:

- besedno napadanje sošolcev,
- preklinjanje in predrznost,
- neubogljivost,
- nepriznavanje avtoritete,
- telesno obračunavanje.

Le-te se ponavadi pojavljajo, če dopustimo, da se blage oblike neprimerne vedenja sprevržejo v navado, lahko pa so tudi reakcija na osebne in učne težave, ki pestijo učence.

Tudi učitelji sami imajo zelo različna merila glede primerne obnašanja. Nekdo bo vztrajal pri popolni tišini med delom, za drugega bo mogoče čisto sprejemljivo, če bo v ozadju slišati tiho govorjenje.

ILUSTRACIJA 3

4.4.2 PRAVILA OBNAŠANJA

Če hoče učitelj obvladati razred in z učenci ustvariti dobre odnose, jih mora seznaniti s pravili obnašanja.

Najpogostejša pravila:

- učenci ne govorijo, medtem ko govori učitelj;
- nobenega motečega hrupa;
- pravila za vstopanje, odhajanje in gibanje po učilnici;
- delo je treba dokončati na predpisan način;
- učenci se javljajo k odgovoru z dviganjem rok in ne s kričanjem;
- učenci ne smejo ogrožati učiteljeve avtoritete;
- potrebno je spoštovanje lastnine in opreme;
- učenci morajo vprašati, če česa ne razumejo.

4.4.3 UKREPANJE OB NEPRIMERNEM VEDENJU UČENCEV

Učiteljeva avtoriteta se poveča skladno z njegovo sposobnostjo za učinkovito in pravično obvladovanje neprimerne vedenja učencev. Za preprečevanje neprimerne obnašanja so primerne naslednje strategije:

- pozorno opazovanje učilnice,
- kroženje po razredu,
- gledanje učencev v oči,
- usmerjena vprašanja,
- neposredna bližina,
- učna pomoč,
- sprememba dejavnosti ali tempa dela,
- zaznavanje neprimerne vedenja,
- premeščanje učencev.

4.5 PRAVICE UČENCEV IN UČITELJEV

4.5.1 PRAVICE UČENCEV

Učenci imajo pravico:

1. da jih učitelj spoštuje;
2. pričakovati, da je učitelj iskren in vreden zaupanja;
3. zaupati, da učitelj ne bo nobenega učenca spravil v zadrego;
4. da jih sošolci ne bodo motili med delom;
5. da so pošteno ocenjevani; učitelji ne smejo delati razlik med učenci
6. da smejo delati napake, ne da bi se pri tem počutili neumno;
7. da jih spodbujamo, vendar ne prisilimo v nekaj, kar se jim zdi zelo težko;
8. da jih obravnavamo kot posameznike - vsak učenec je drugačen;
9. imeti svoj prostor za osebno lastnino;
10. imeti učitelja, kije pripravljen učiti in ne samo "nakladati";
11. do odločanja vsaj pri nekaterih nalogah; imeti možnost izbiranja;
12. biti obravnavani kot mladi ljudje in ne kot otročički;⁵
13. da hodi v prijazno šolo.⁶

4.5.2 PRAVICE UČITELJEV

Učitelj ima pravico:

1. da so učenci do njega spoštljivi;
2. da lahko govori brez prekinjanja;
3. pričakovati, da bo domača naloga narejena (razen če obstajajo upravičeni razlogi za nasprotno);
4. da dela napake in je človeški;
5. da pokaže okoliščinam ustrezna čustva (na primer jezo ali navdušenje);
6. da ima včasih svoj "slab dan", ko je manj potrpežljiv in podobno;
7. da učenci vpričo njega nikoli ne preklinjajo in niso nasilni;
8. da ima svoj prostor na primer mizo ali poseben predal, kamor učenci nikoli ne smejo ničesar odlagati in od tam jemati;⁷
9. da dela v prijazni šoli.⁸

⁵ Kathy Paterson, *Na pomoč! Kako preživeti kot učitelj*, Prev. Darja Teran (Radovljica: Regionarni izobraževalni center Radovljica, 2000).

⁶ Dušanka Dobnik Jakel, *Prijazna šola, Otrok in družina* 12/99, 22-23.

⁷ Paterson.

⁸ Dobnik Jakel.

Če poskusimo posebej utemeljiti zadnjo točko pri učiteljevih pravicah, moramo tudi povedati, da ta ista pravica velja tudi za učence.

Kdaj pa bo šola prijazna? »To bo doseženo, ko bo v tej šoli poučeval zadovoljen, razgledan, dovolj dobro plačan učitelj, meni Dušanka Dobnik Jakel. Učitelj pa bo zadovoljen, ko bo zadovoljil svoje potrebe. Razgledan bo, ko se bo ob zadovoljitvi svojih potreb še bolj zavedal svojega poslanstva v šoli. Ko bo redno izpopolnjeval svoje znanje in šel v korak s časom. Takrat, ko bo sam, brez prisile, vzel v roke dodatno literaturo zase, ob njej rasel in se razvijal. Da pa si bo učitelj lahko kupil dovolj knjig za svoj osebni razvoj, mora dobiti višjo plačo.⁹

Šola naj skrbno razvija otrokove sposobnosti, ga vodi pri učenju, mu krepí samozaupanje in mu pomaga do pozitivnih družbenih stališč in vrednot. Razvija naj tudi razumevanje med učenci in učitelji, spoznanja, vrednote in sposobnosti za skupno življenje, za varovanje človekovih pravic in spoštovanje človekovega dostojanstva. Izkoristiti je treba duševni razvoj in se nasloniti na vse načrte, ki omogočajo in celo zahtevajo vzgojo in pouk o socialnem življenju. Upoštevati je treba Pravilnik o pravicah in dolžnostih učenca, mednarodne in druge listine o človekovih pravicah.

⁹ Dobnik Jakel.

4.5.3 PRAVILNIK O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH UČENCEV V OSNOVNI ŠOLI

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport je pripravilo Šolska pravila, da bodo lahko učitelji in učenci izoblikovali boljše medsebojne odnose. Ta pravila so v prvi vrsti namenjena učencem in njihovim staršem. V njih najdejo zapisane pravice in dolžnosti učencev v osnovni šoli. Učiteljem pomagajo, da ob določeni situaciji pravilno reagirajo in ukrepajo. Pogosto se zgodi, da učenci dobro poznajo svoje pravice, pozabijo pa na dolžnosti. Menimo, da bi jih bilo dobro bolj poudariti. Zapisali bomo nekaj najvažnejših:

Dolžnost učenca je:

- da izpolni osnovnošolsko obveznost;
- da redno in točno obiskuje pouk in druge vzgojno izobraževalne dejavnosti;
- da izpolnjuje svoje učne in druge šolske obveznosti;
- da učencev in delavcev šole ne ovira in ne moti pri delu;
- da spoštuje pravila hišnega reda;
- da varuje premoženje šole in lastnino učencev ter delavcev šole;
- da se v šoli in izven šole spoštljivo vede do drugih.

Za dobre medsebojne odnose pa je pomembno tudi vedeti, kaj se bo zgodilo, če bomo šolska pravila kršili. Tudi to lahko najdemo v knjižici.

Kršitve delimo na lažje in težje.

Med lažje kršitve štejemo:

- zamujanje k uram pouka in drugim oblikam vzgojno-izobraževalnega dela;
- občasne neopravičene izostanke do 12 ur oziroma strnjene neopravičene izostanke do 18 ur;
- neprimerno obnašanje do učencev in delavcev šole;
- kajenje v šoli ali na zunanjih površinah šole;
- ponarejanje podpisov staršev;

Med težje kršitve pa štejemo:

- občasne neopravičene izostanke nad 12 ur ali strnjene neopravičene izostanke nad 18 ur;
- uporabo pirotehničnih sredstev v šoli;
- izsiljevanje drugih učencev ali delavcev šole;
- krajo;
- fizični napad na učenca, delavca šole ali drugo osebo;
- prodajanje, uživanje drog;
- spolno nadlegovanje učencev ali delavcev šole.

Za storjene kršitve so učenci tudi kaznovani. Postopek vodi razrednik. Sodeluje s starši in svetovalno službo na šoli, z učitelji in ravnateljem. Po dobrem preudarku razrednik odloči, kako bo ukrepal.

Odloči lahko, da:

- učenca pokliče na pogovor in mu izreče ustni opomin;
- učenca pokliče na pogovor in mu izreče pisni opomin;
- učenca pokliče na pogovor in mu izreče strogi opomin razrednika;
- predlaga, da se učencu dodeli opomin oddelčnega učiteljskega zbora;
- predlaga, da se učencu dodeli opomin ravnatelje, učiteljskemu zboru pa predlaga, da se učenca premesti v drug oddelek;
- predlaga, da se učencu dodeli opomin ravnatelje, učiteljskemu zboru pa predlaga, da se začne postopek za prešolanje učenca na drugo šolo.¹⁰

Za učitelje in učence je težavno vprašanje, kako skupno razlagati in uporabljati ta pravilnik in kako ga približati tudi staršem. Pravilnik je tak, kot je, težko razumljiv učencem nižjih razredov. Zato je potrebno, da jih učitelj skupaj z učenci »preoblikuje« in prilagodi posamezni razvojni stopnji. V njem se srečamo z vrsto izrazov, ki so otrokom še nedostopni; zlasti je treba skrbno razložiti, kaj je hišni red, kaj pomenijo šolska pravila, pravice in dolžnosti učencev, enakost in enakopravnost. Pogovoriti se je treba o tem, kaj je lastnina in skupnost učencev, kaj je pripadnost, kako so nastali predpisi, zakoni, deklaracije, konvencije. Otroci ob tem spoznajo dokumente OZN in Sveta Evrope o človekovih pravicah. Ob koncu obveznega šolanja že lahko podrobno pregledamo Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, zlasti pa Konvencijo o pravicah otrok.¹¹

¹⁰ *Šolska pravila v osemletni osnovni šoli* (Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, 1999).

¹¹ Milan Divjaki, Kako približati učencem človekove pravice, *Otrok in družina* 11/98, 24-25.

4.6 STARŠI IN NJIHOVA VLOGA

Prvi, ki se srečujejo z otrokom, ga negujejo, ljubkujejo, se z njim igrajo in ga vzgajajo, so starši. Številne psihološke raziskave so dokazale, da je potrebno otroka začeti vzgajati takoj po rojstvu. V predšolski dobi polagajo starši s svojim odnosom do otroka, s svojo vzgojo temelje kasnejšega otrokovega razvoja - njegovih odnosov do ljudi, sveta in samega sebe. Če bodo ti temelji napačni, bo otežena vsa nadaljnja vzgoja. Marsikateri otrok, ki ima težave v osnovni šoli (učne ali vedenjske), plačuje davek za vzgojno zanemarjanje v času predšolske dobe. Ko imamo opravka z mladostnikom, take napake iz zgodnje mladosti le s težavo popravimo ali pa jih sploh ne moremo.¹²

Torej tudi starši posredno vplivajo na dobre odnose med učenci in učitelji.

¹² Milica Bergant, *Vzgoja otroka se začne takoj po rojstvu* (Ljubljana: ZPMS, 1979).

5. PROBLEM RAZISKOVALNE NALOGE

S svojo raziskovalno nalogo smo hoteli raziskati, kakšni odnosi vladajo med učenci in učitelji na OŠ Vojnik in OŠ Frana Roša. Zanimalo nas je, ali so odnosi dovolj dobri, da se na šoli dobro počutijo tako učenci kot tudi učitelji. Želeli smo izvedeti, če odnosi temeljijo na medsebojnem spoštovanju in zaupanju in ali so učitelji dosledni in pravični pri ocenjevanju.

Menimo, da je dober odnos vodilo do dobrega znanja in do lepih ocen ter dobrih možnosti za nadaljnje izobraževanje.

6. HIPOTEZE

Pred raziskovanjem smo postavili naslednje hipoteze.

- H 1: Na obeh OŠ vladajo med učenci in učitelji dobri odnosi.
- H 2: Učitelji spoštujejo učence.
- H 3: Učitelji učence vedno pošteno ocenjujejo in ne delajo razlik med njimi.
- H 4: Učenci so do učiteljev spoštljivi.
- H 5: Učenci imajo boljše odnose z učitelji, ki so zabavni in se radi šalijo.
- H 6: Učenci imajo boljše odnose z učitelji, ki so strogi in dosledni, kot pa z učitelji, ki so popustljivi in nedosledni.

7. METODOLOGIJA

7.1 OPIS VZORCA

Pri določitvi vzorca smo se odločili, da bomo anketirali učence in učitelje Osnovne šole Vojnik in Osnovne šole Frana Roša. V vzorec smo vključili učence teh dveh šol, in sicer tiste, ki obiskujejo razrede od 3. do 8. ter učitelje, ki poučujejo v teh razredih. Na OŠ Vojnik smo naključno izbrali po tri paralelke izbranih razredov; v raziskavo je bilo vključenih 375 učencev in 18 učiteljev. Na OŠ Frana Roša sta bili vključeni dve paralelki izbranih razredov; to je 218 učencev in 21 učiteljev. (Za različno velik vzorec smo se odločili, ker ima OŠ Vojnik več učencev, kot OŠ Frana

Roša.) Opravili smo tudi intervju z ravnateljema obeh šol. O odnosih med učenci in učitelji nekoč pa smo povprašali svoje dedke in babice.

7.2 OPIS INSTRUMENTA

Izdelali smo dva anketna vprašalnika (priloga 1 in 2); enega za učence in enega za učitelje. Vsak vključuje 8 vprašanj, ki so različnega tipa; odprtega in zaprtega ter izbirnega tipa. Oblikovali smo jih sami na podlagi teoretične problematike in postavljenih hipotez. Kot osnovo za intervju smo uporabili anketo za učitelje.

7.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV

Najprej smo se podali v Študijsko knjižnico v Celje in pobrskali po računalniku, da smo izbrali literaturo, iz katere smo napisali teoretični uvod. Izdelali smo dve anketi, eno za učitelje in drugo za učence. Naslednji korak je bil anketiranje naključno izbranega vzorca.

Z anketiranjem smo pričeli v začetku februarja 2002. Na OŠ Frana Roša je anketiranje izvedel Urban, ki je učenec te šole in sodeluje v raziskovalni nalogi. Na OŠ Vojnik in njenih podružnicah pa so anketirale Janja, Urška, Metka, Eva in Urška. Učitelji so anketni vprašalnik reševali med prosto uro, učenci pa med poukom. Izpolnjevanje je trajalo približno 10 minut. Malo več časa so potrebovali učenci tretjega in četrtega razreda. Med vsakim reševanjem v razredu je bil prisoten vsaj eden od raziskovalcev. Če katerega vprašanja učenci niso razumeli, jim je raziskovalec vprašanje razložil. Učitelji so ga izpolnjevali sami in izpolnjenega vrnili enemu od raziskovalcev. Zbiranje podatkov je bilo zaključeno na začetku aprila 2002.

Sledila je obdelava anket in izdelava tabel za posamezne skupine anketirancev. Za vsako vprašanje smo naredili tudi grafikone ter napisali interpretacijo.

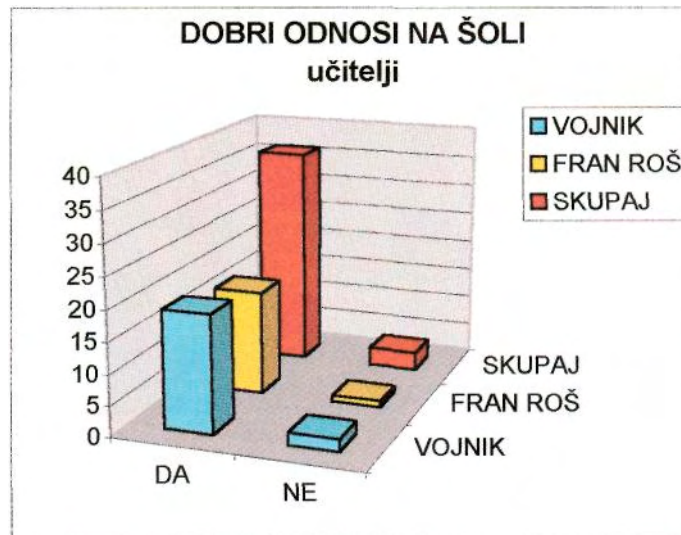
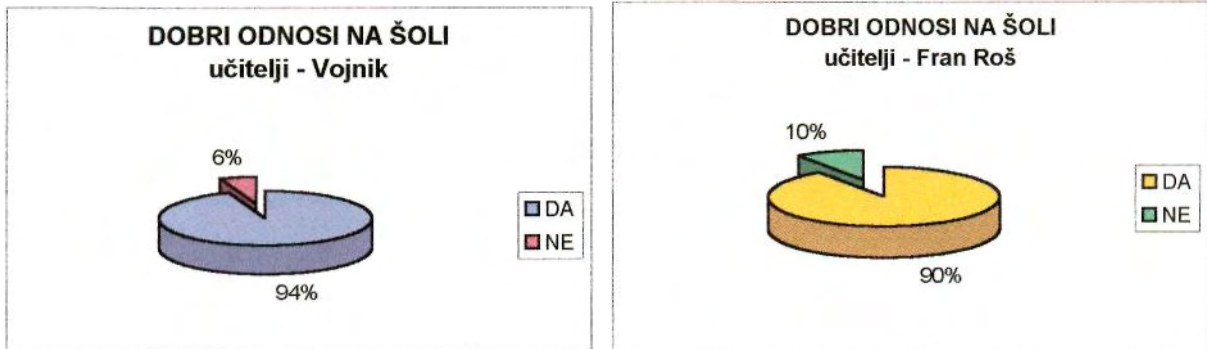
8. ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV

Z obdelavo anket, ki so jih izpolnjevali učitelji in učenci OŠ Vojnik in OŠ Frana Roša, smo prišli do naslednjih rezultatov in ugotovitev.

TABELA UČITELJI - OŠ VOJNIK, OŠ FRANA ROŠA IN SKUPAJ

ZAP. ŠT.	ODGOVOR	M	Ž	SKUPAJ	%	M	Ž	SKUPAJ	%	VOJNIK	FRAN ROŠ	SKUPAJ	%
1.a	DA	7	10	17	94%	2	17	19	90%	17	19	36	92%
1.b	NE	0	1	1	6%	0	2	2	10%	1	2	3	8%
2.a	DA, VSE	5	11	16	89%	2	18	20	95%	16	20	36	92%
2.b	DA, NEKATERE	2	0	2	11%	0	1	1	5%	2	1	3	8%
2.c	JIH NE SPOŠTUJEM	0	0	0	0%	0	0	0	0%	0	0	0	0%
3.a	DA	4	5	9	50%	1	14	15	71%	9	15	24	62%
3.b	NE	3	6	9	50%	1	5	6	29%	9	6	15	38%
4.a	DA - vedno	2	3	5	28%	0	7	7	33%	5	7	12	31%
4.b	DA - včasih	1	0	1	6%	0	12	14	0%	12	14	1	3%
4.c	DA - se trudim	4	8	12	66%	2	0	0	67%	0	0	26	66%
4.d	NE	0	0	0	0%	0	0	0	0%	0	0	0	0%
5.a	STROG IN DOSLEDEN	3	6	9	50%	2	17	19	90%	9	19	28	72%
5.b	STROG A POPUSTLJIV	3	5	8	44%	0	1	1	5%	8	1	9	23%
5.c	NEDOSLEDEN IN POPUSTRJIV	1	0	1	6%	0	1	1	5%	1	1	2	5%
-6.a	DA	7	9	16	89%	2	19	21	100%	16	21	37	95%
6.b	NA	0	2	2	11%	0	0	0	0%	2	0	2	5%
7.a	DA	7	11	18	100%	2	19	21	100%	18	21	39	100%
7.b	NE	0	0	0	0%	0	0	0	0%	0	0	0	0%

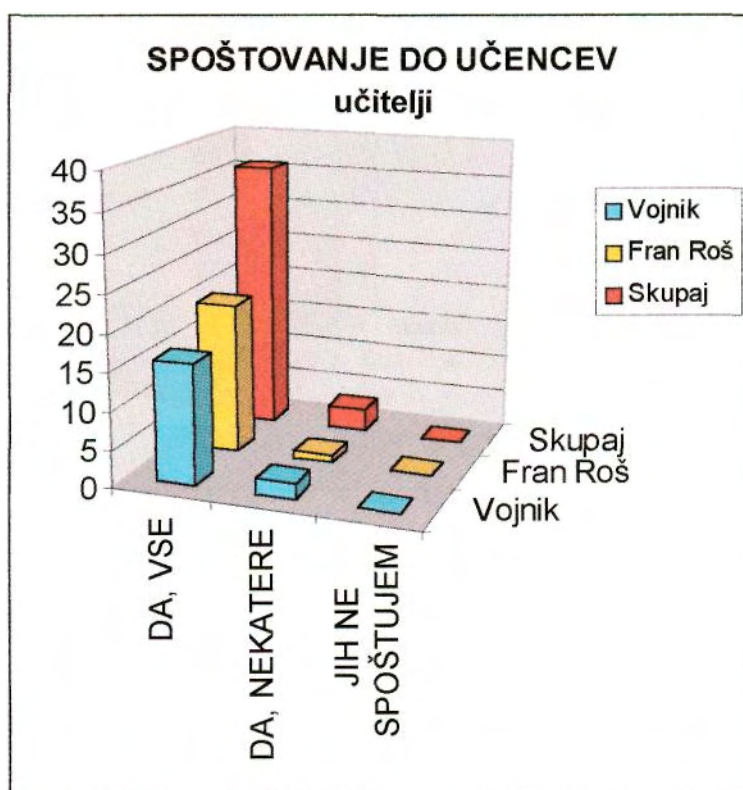
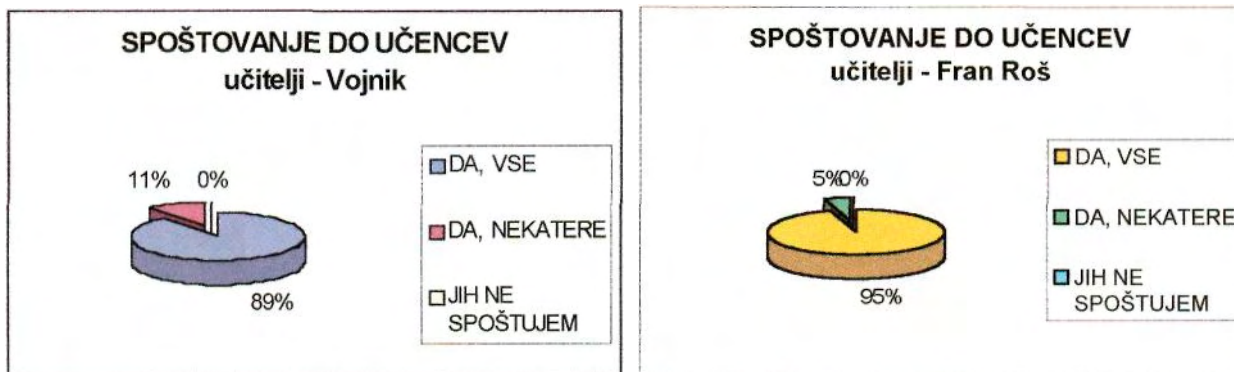
Na prvo vprašanje, ki je spraševalo, ali na šoli vladajo dobri odnosi med učenci in učitelji, so odgovorili vsi anketiranci.

Anketirani učitelji menijo v 94% , da na šoli Vojnik vladajo dobri odnosi, na OŠ Frana Rosa pa jih tako meni 90%. Skupaj je to 92%. Vseeno pa se najde majhen odstotek učiteljev, ki menijo, da na šoli ne vladajo dobri odnosi. Na OŠ Vojnik je to 6% , na OŠ Frana Rosa pa 10%. Skupaj je to 16%.

Z danimi odstotki odgovorov se je potrdila 1. hipoteza, ki pravi, da na OŠ vladajo med učenci in učitelji dobri odnosi.

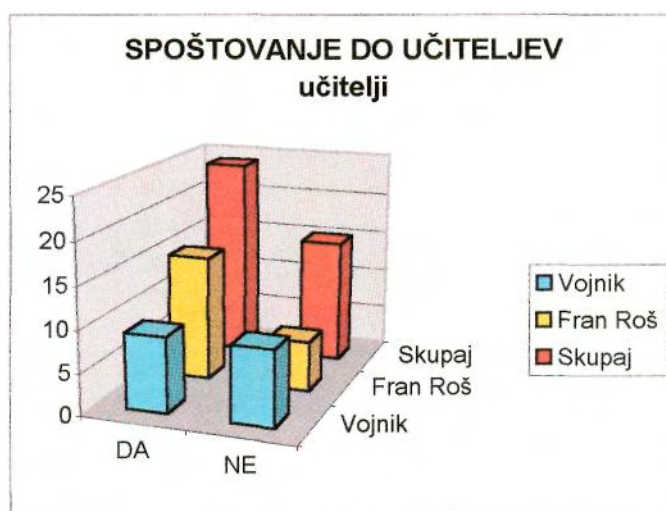
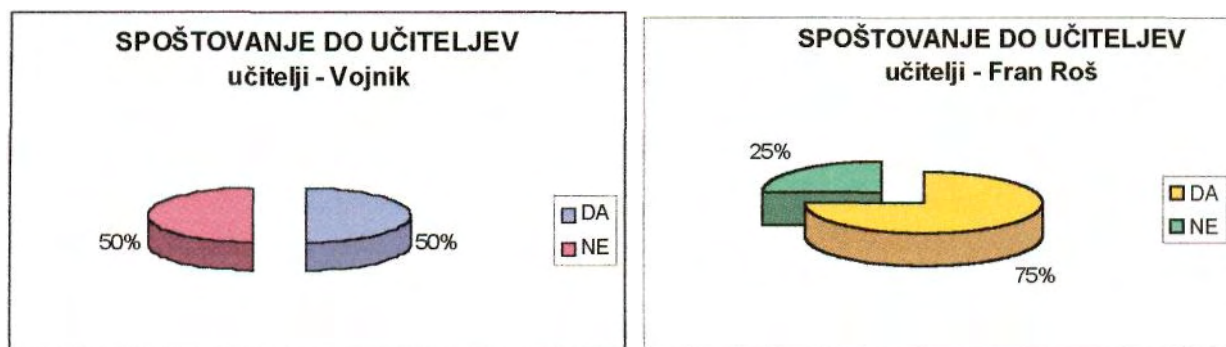
Pri drugem vprašanju smo učitelje vpraševali, ali spoštujejo vse učence.

Učitelji na obeh šolah v veliki meri spoštujejo učence. Na OŠ Vojnik je to 89% , na OŠ Frana Roša pa 95% učiteljev. Skupno je to 92%. Za drugo možnost, da spoštujejo nekatere učence, se je v Vojniku odločilo 11%, na Rošu pa 5% učiteljev. Skupno to predstavlja 8% anketirancev. Za tretjo možnost, ki pravi, da ne spoštuje učencev, se ni odločil nihče.

S tem se je potrdila 2. hipoteza, ki pravi, da učitelji spoštujejo učence.

V tretjem vprašanju smo učitelje povprašali, ali so mnenja, da jih vsi učenci spoštujejo.

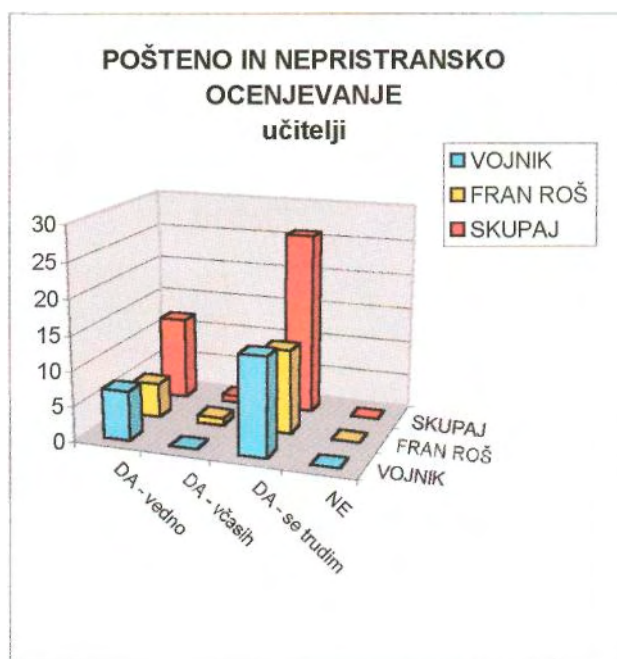
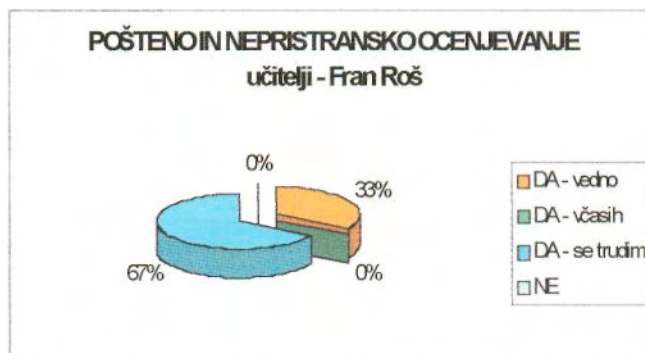
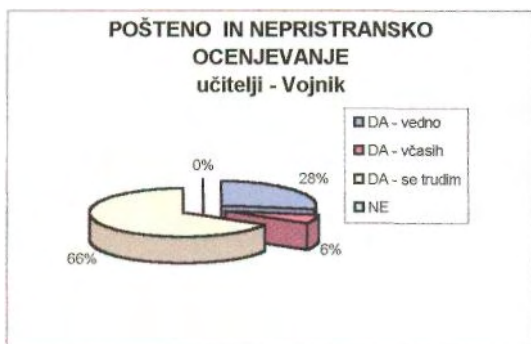

Ugotovili smo, da učitelji niso tako prepričani v spoštovanje učencev. Na OŠ Vojnik je 50%, na OŠ Frana Roša pa 71% anketirancev menilo, da jih učenci spoštujejo. Skupno je to 62%. Na OŠ Vojnik je 50% na OŠ Frana Roša pa 29% anketiranih menilo, da učenci ne pokažejo spoštovanja do učiteljev. Skupno je to 38%.

Čeprav so odstotki nekoliko nižji, se je s tem potrdila naša 4. hipoteza, ki trdi, da so učenci do učiteljev spoštljivi.

V četrtem vprašanju smo učitelje povprašali, ali pošteno in nepristransko ocenjujejo vse učence. Na voljo so imeli štiri možne odgovore:

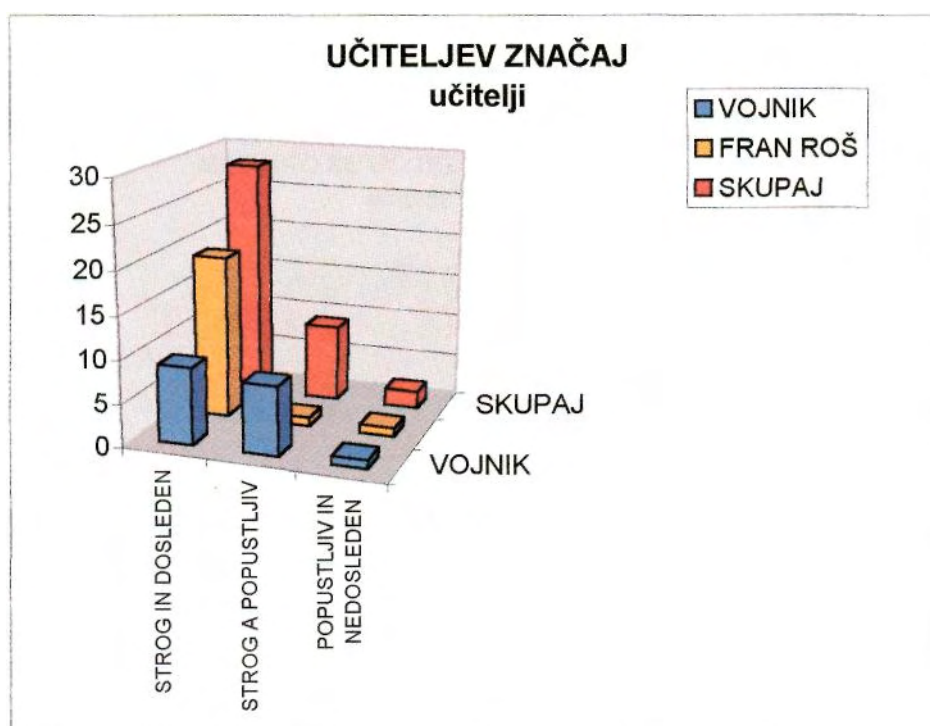
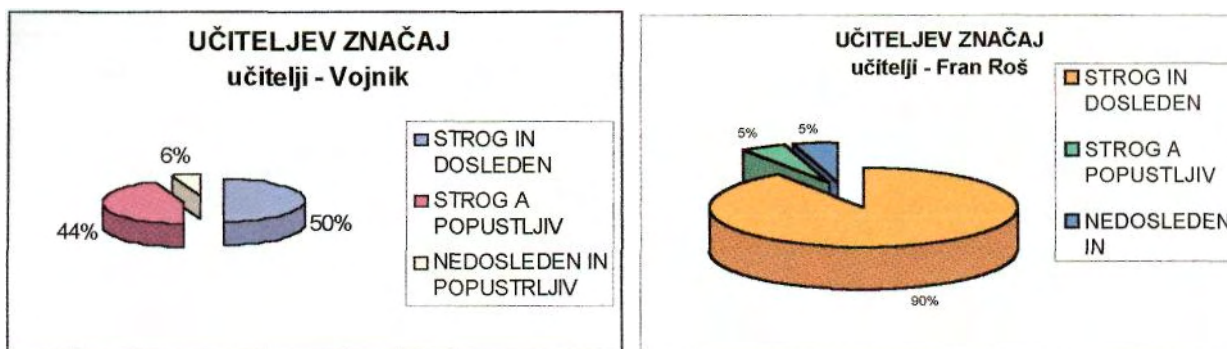
- a) DA - vedno;
- b) DA - včasih;
- c) DA - se trudim;
- d) NE - delam razlike med učenci.

Spoznali smo, da na OŠ Vojnik 28% učiteljev vedno nepristransko in pošteno ocenjujejo vse učence, na OŠ Frana Rosa pa v 33%. Za obe šoli skupaj to predstavlja 31%. Na OŠ Vojnik je odgovor b izbralo 6% učiteljev, na OŠ Frana Roša pa ga ni izbral nihče izmed njih. Skupno je to 3% učiteljev. Na OŠ Vojnik se jih trudi pošteno ocenjevati 66%, na OŠ Frana Roša pa 67%. Skupno je to 66%. Omenili bi še, da na nobeni šoli učitelji niso izbrali četrtega ponujenega odgovora.

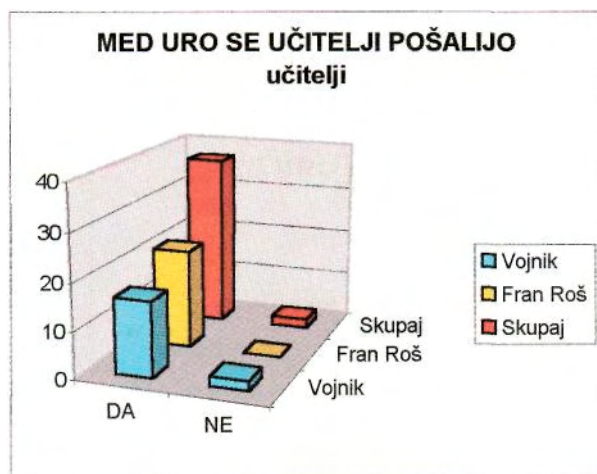
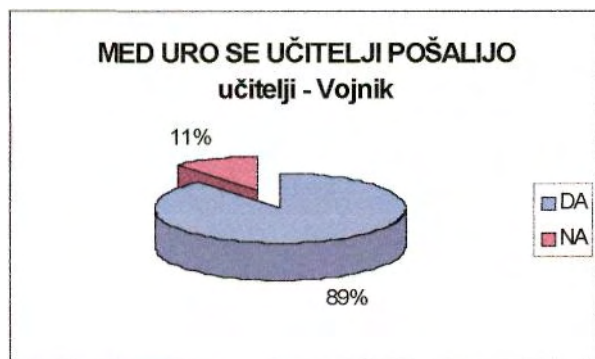
Ugotovljeni rezultati so ovrgli našo 3. hipotezo, saj le-ta pravi, da učitelji vedno pošteno ocenjujejo učence in ne delajo razlik med njimi. Kljub temu pa smo z rezultatom zadovoljni, saj se je kar 66% učiteljev odločilo za odgovor c, kar bi lahko vzbudilo pomisleke, da so morda učitelji malce premalo samozavestni. Pomembno pa je, da namerno niso nepošteni in krivični.

Pri petem vprašanju smo se dotaknili učiteljevega značaja in jih povprašali, kako bi ga sami označili.

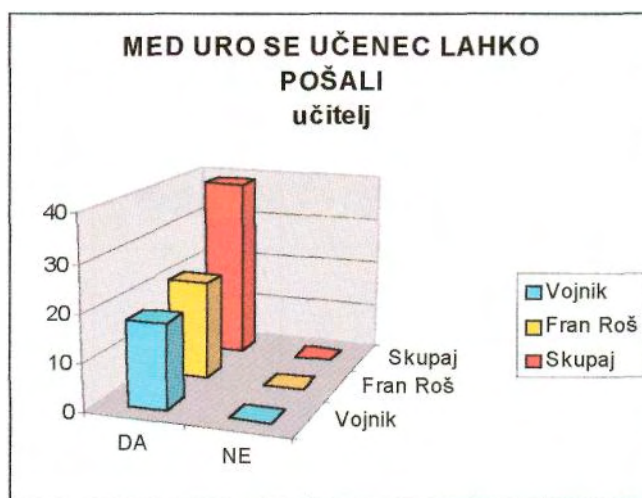
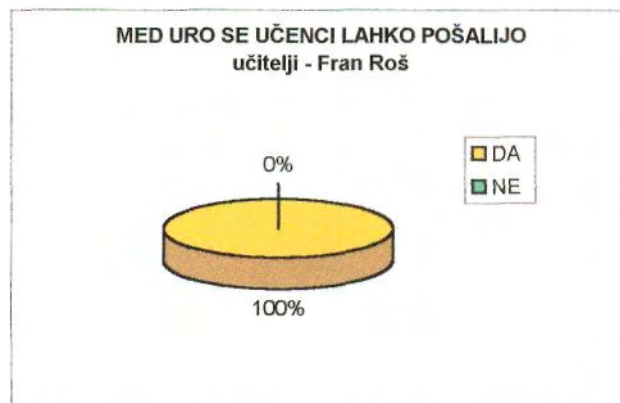
Na OŠ Vojnik je 50% učiteljev menilo, da so po značaju strogih in doslednih, medtem ko je na OŠ Frana Rosa takšnih bilo kar 90%. Skupaj je to 72%. Strogih in popustljivih je na OŠ Vojnik 44%, na OŠ Frana Roša pa 5% učiteljev. Skupaj je to 23%. Nedor slednih in popustljivih učiteljev je v Vojnik 6%, v Celju pa 5%. Skupaj je to 5%.

Ker učenci med delom rabijo tudi sprostitev, smo učitelje v šestem vprašanju vprašali, ali mislijo, da so zabavni in se z učenci med uro tudi pošalijo?

O pogostosti humorja med učno uro smo izvedeli naslednje. Na OŠ Vojnik se med uro pošali 89% učiteljev, na OŠ Frana Roša pa so ta odgovor izbrali vsi učitelji. Skupno je to 95%. Nekaj učiteljev, natančneje 11%, na OŠ Vojnik meni, da je humor pri uri nepotreben. Skupno je to predstavlja 5% anketiranih.

V sedmem vprašanju smo učitelje spraševali, ali dovolijo tudi učencem, da se med uro pošalijo.

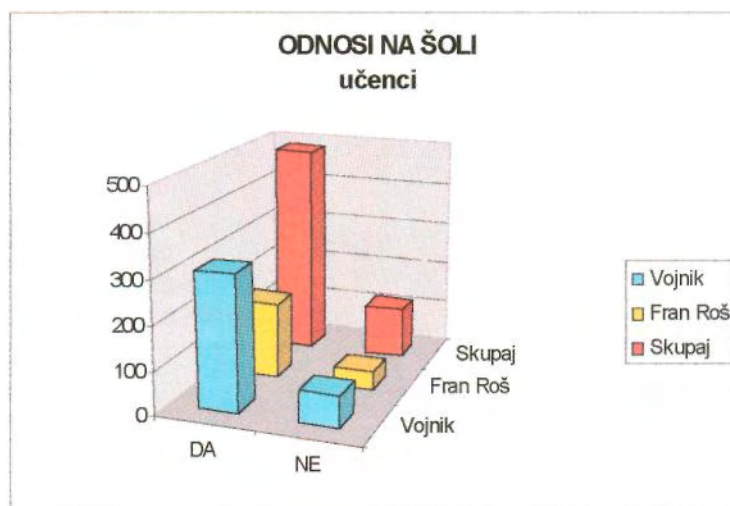
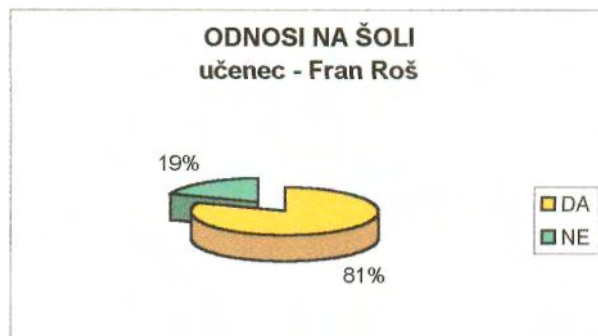
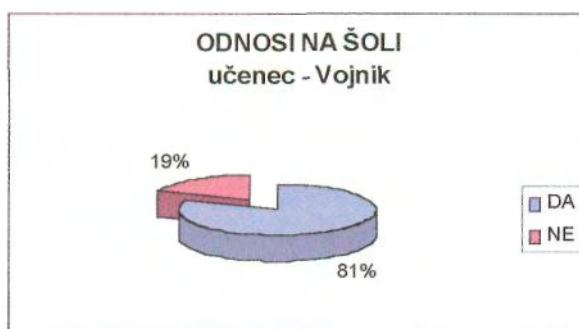

Tudi tukaj je razvidno, da učitelji odobravajo humor. Če se že sami ne pošalijo, pa to učencem na obeh šolah dovoljujejo vsi učitelji.

TABELA UČENCI – OŠ VOJNIK IN OŠ FRANA ROŠA TER SKUPAJ

Št. vpr.	ODGOVOR	Vojni	Odstotek	Frana Roša	Odstotek	Skupaj	Odstotek
1.a	DA	310	81%	176	81%	486	81%
1.b	NE	74	19%	42	19%	116	19%
2.a	DA, VSE	219	58%	124	57%	343	58%
2.b	DA, NEKATERE	128	34%	91	42%	219	37%
2.c	JIH NE SPOŠTUJEM	29	8%		1%	32	5%
3.a	DA	275	73%	135	62%	410	69%
3.b	NE	101	27%	83	38%	184	31%
4.a	DA - vedno	148	38%	71	33%	219	36%
4.b	DA - včasih	127	33%	78	35%	205	34%
4.c	DA - se trudijo	50	13%	36	17%	86	14%
4.d	NE	64	16%	33	15%	97	16%
5.a	STROG IN DOSLEDEN	210	54%	105	49%	315	52%
5.b	STROG A POPUSTLJIV	106	28%	86	39%	192	32%
5.c	NE DOSLEDEN IN POPUSTLJIV	68	18%	27	12%	95	16%
6.a	DA	312	86%	203	93%	515	89%
6.b	NE	49	14%	15	7%	64	11%
7.a	DA	262	70%	172	79%	434	73%
7.b	NE	113	30%	46	21%	159	27%

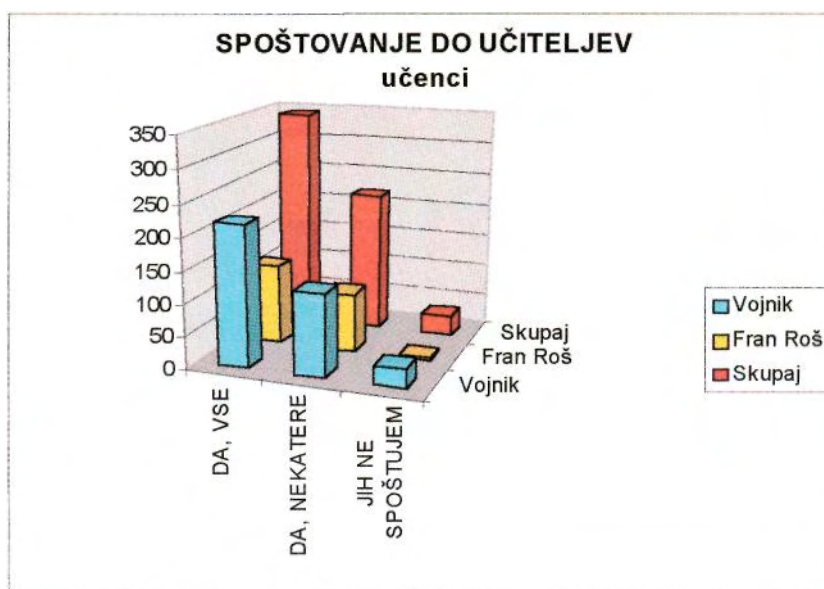
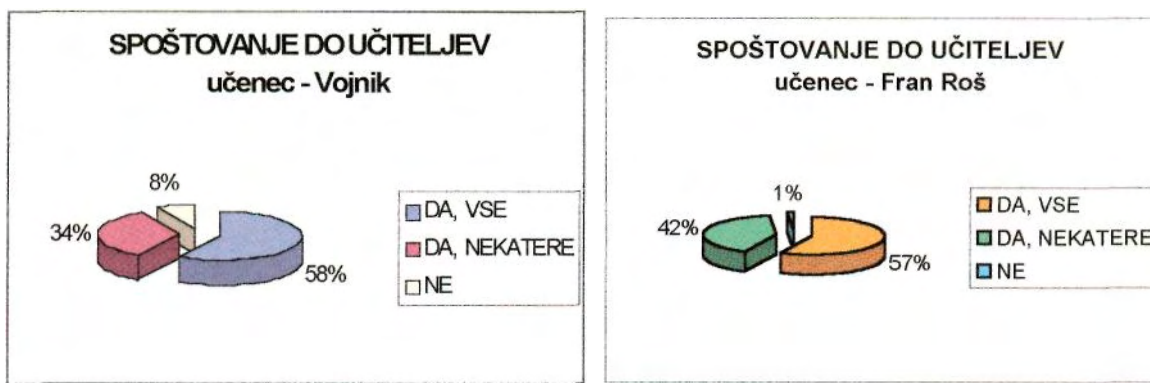
Tudi pri učencih je prvo vprašanje spraševalo, ali na šoli vladajo dobri odnosi med učenci in učitelji.

Dobili smo presenetljiv rezultat. Na obeh šolah, v Vojniku in na Frana Roša, so učenci v 81% pritrdili, da med njimi in učitelji vladajo dobri odnosi. Tudi v skupnem seštevku je delež učencev enak, torej 81%. 19% vprašanih učencev na obeh šolah pa pravi, da na šoli ne vladajo dobri odnosi.

Z danimi odstotki odgovorov se je potrdila 1. hipoteza, ki pravi, da na osnovnih šolah vladajo med učenci in učitelji dobri odnosi.

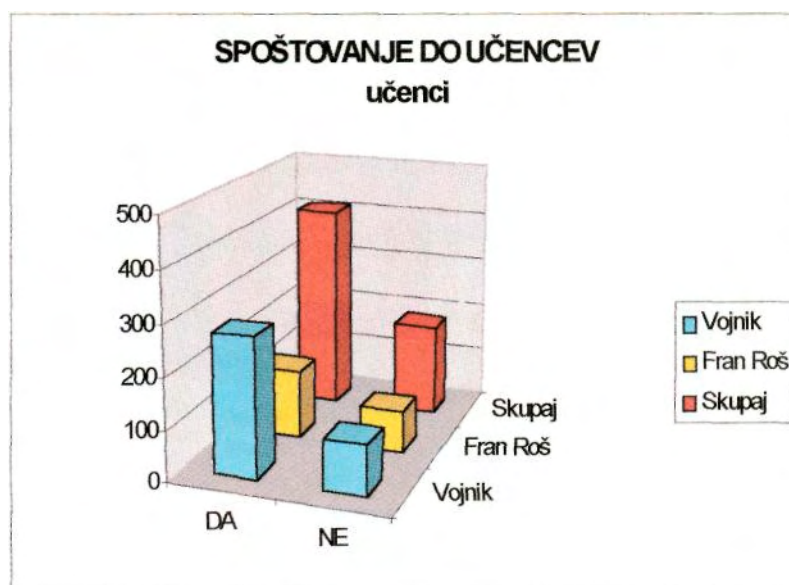
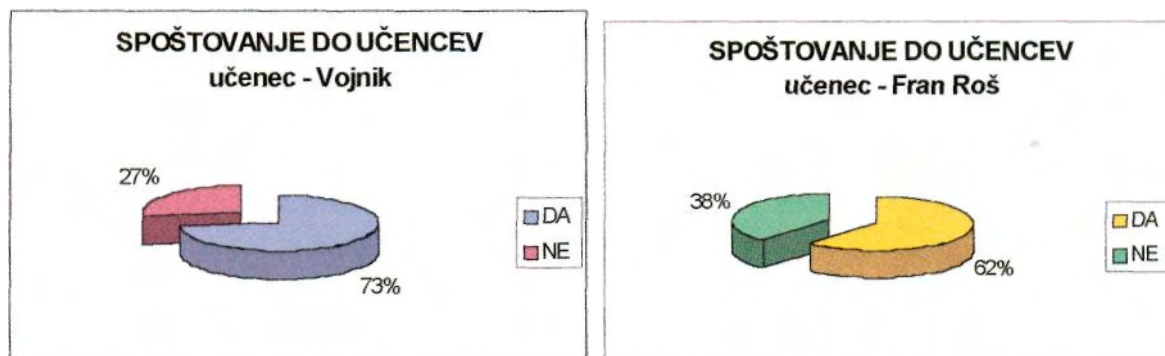
Pri drugem vprašanju smo učence vpraševali, ali imajo spoštljiv odnos do učiteljev.

58% učencev v Vojniku je odgovorilo, da spoštujejo vse učitelje. Na OŠ Frana Roša pa jih je bilo 57%. Skupaj to nanese 58%. Na OŠ Vojnik je možnost, da spoštujejo nekatere učitelje, izbralo 34%, na OŠ Frana Roša pa 42% učencev. Na obeh šolah skupaj je to 85% učencev. Zadnjo možnost, da učenci nimajo spoštljivega odnosa do učiteljev, je izbralo v Vojniku 8%, na OŠ Frana Rosa pa 1% učencev. Skupno to predstavlja 5% anketirancev.

S tem se je potrdila 4. hipoteza, ki pravi, da so učenci spoštljivi do učiteljev.

V tretjem vprašanju smo učence povprašali, ali jih vsi učitelji spoštujejo.

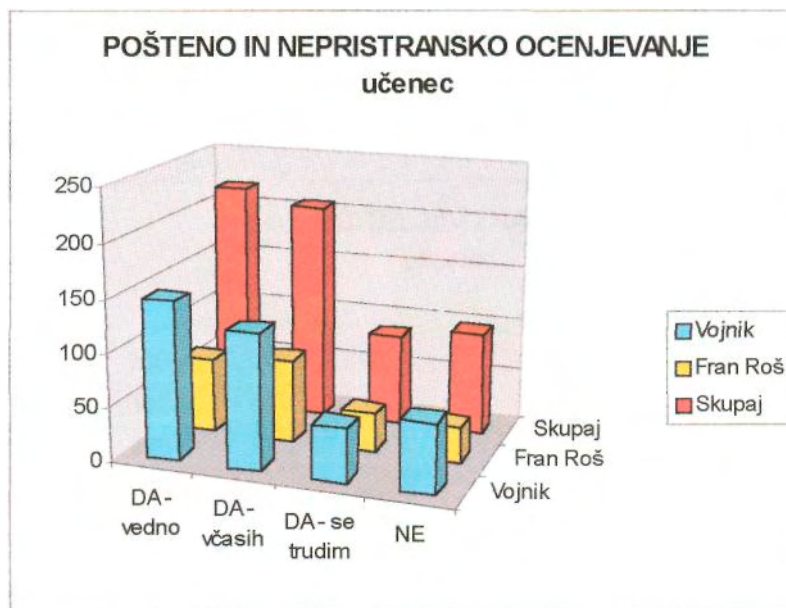
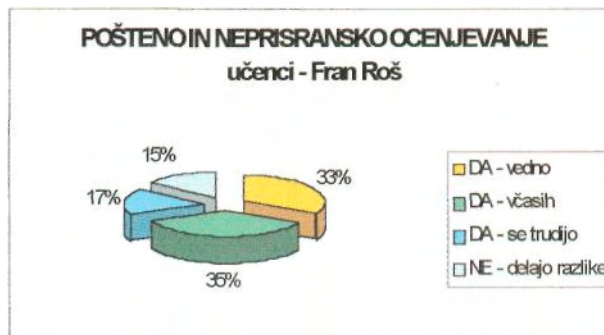
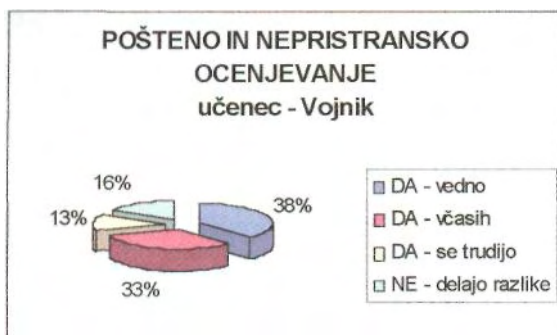

Ugotovili smo, da na OŠ Vojnik 73% učencev meni, da jih učitelji spoštujejo. Na OŠ Frana Roša je učencev s takšnim mnenjem 62%. Skupaj je takšnega mnenja 69% učencev. Nasprotno mnenje ima na OŠ Vojnik 27%, na OŠ Frana Roša pa 38% anketiranih. Skupno je to 31%.

Dobljeni odstotki nam potrjujejo naša 2. hipotezo, ki trdi, da učitelji spoštujejo učence.

V četrtem vprašanju smo spraševali po mnenju o poštenem in nepristranskem ocenjevanju učiteljev. Na vprašanje, ali učitelji ocenjujejo pošteno in nepristransko, so imeli učenci na voljo štiri možne odgovore:

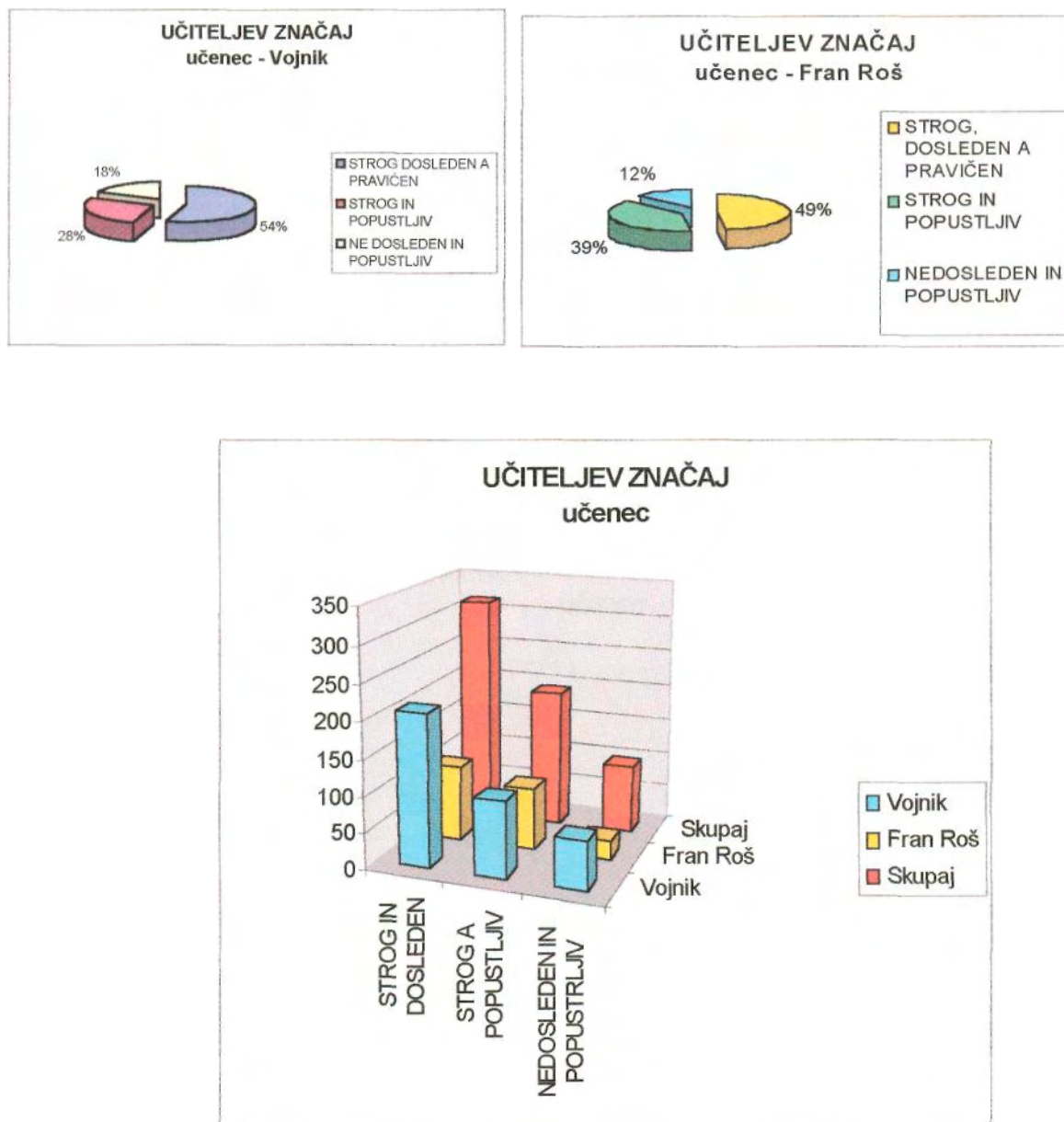
- DA - vedno;
- DA - včasih;
- DA - se trudijo;
- NE - delajo razlike med učenci.

Odgovor a je na OŠ Vojnik izbralo 38% učencev, na OŠ Frana Rosa pa 33%. Za obe šoli skupaj to predstavlja 36%. Odgovor b je bil na OŠ Vojnik izbran v 33%, na OŠ Frana Rosa pa v 35%. Skupno je to 34%. 13% učencev na OŠ Vojnik ter 17% na OŠ Frana Rosa je menilo, da se učitelji trudijo pošteno ocenjevati. Skupno je tako menilo 14% učencev. Kar 16% anketiranih učencev na OŠ Vojnik in 15% na OŠ Frana Rosa pa je zapisalo, da učitelji ne ocenjujejo pošteno in da delajo razlike med učenci. Za obe šoli skupaj to pomeni 16% odgovorov.

Naša 3. hipoteza ni bila potrjena, saj pravi, da učitelji vedno pošteno ocenjujejo učence in ne delajo razlik med njimi.

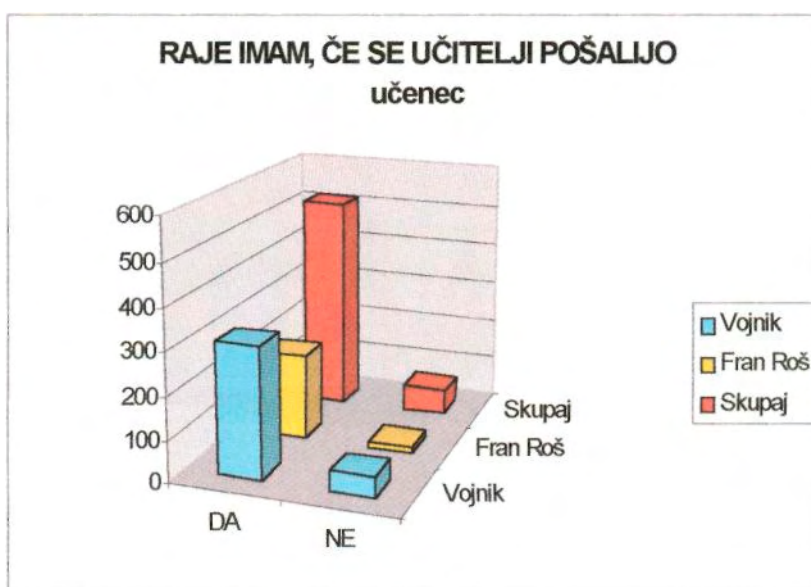
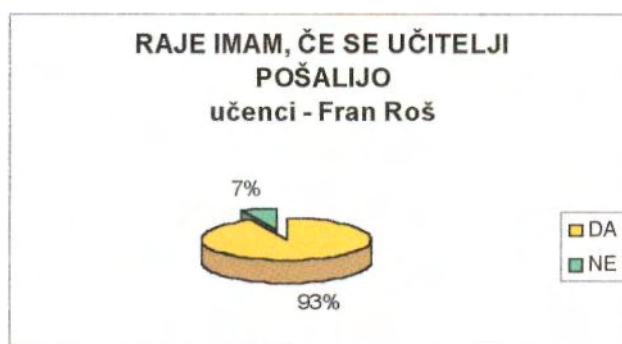
Pri petem vprašanju smo učence povprašali, s kakšnimi učitelji se boljše razumejo.

54% anketiranih učencev v Vojniku se bolje razume z učitelji, ki so strogi in dosledni, medtem ko jih je na OŠ Frana Roša ta odgovor izbralo 49%. Skupaj je to 52%. Za stroge a popustljive učitelje se je na OŠ Vojnik odločilo 28%, na OŠ Frana Roša pa 39% anketiranih. Skupaj to predstavlja 32%. 18% učencev v Vojniku ter 12% na OŠ Frana Roša pa ima raje nedosledne in popustljive učitelje; skupaj torej 16%.

Tudi naša 6. hipoteza je bila potrjena, saj pravi, da imajo učenci boljše odnose z učitelji, ki so strogi in dosledni, kot pa z učitelji, ki so popustljivi in nedosledni.

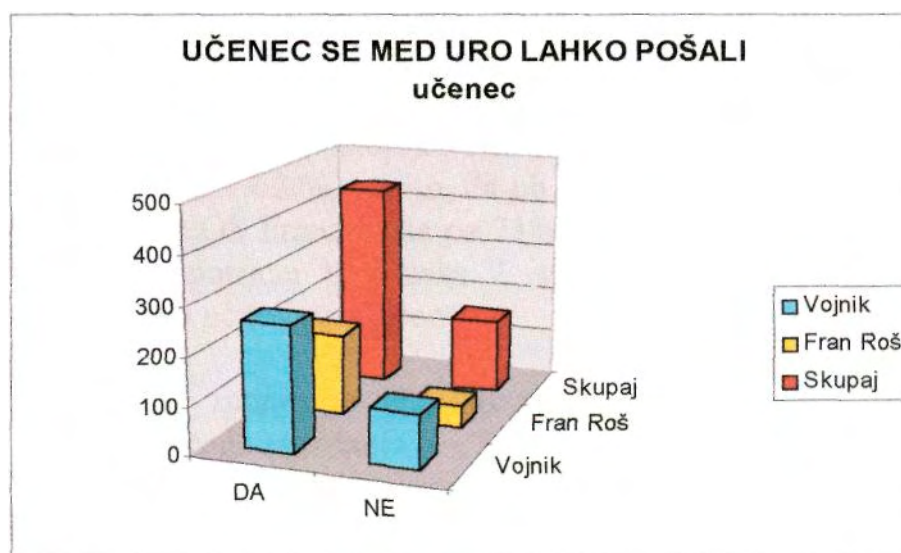
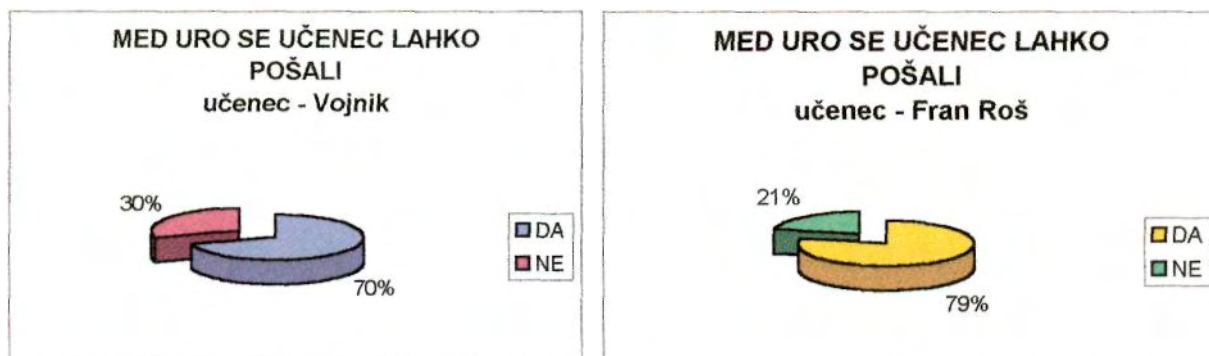
Humor pomaga, da je pri uri delo bolj sproščeno in odnos med učitelji in učenci boljši. Če je to res, smo povprašali učence v šestem vprašanju.

Da je to res, nam je na OŠ Vojnik povedalo 86% učencev, na OŠ Frana Roša pa 93%. Skupno ima torej učitelje, ki se med uro tudi pošalijo, rado kar 89% učencev. 14% učencev na OŠ Vojnik in 7% učencev na OŠ Frana Roša pa ima boljše odnose z učitelji, ki so pri urah resni in se ne šalijo. Skupno je to 11 %.

Dobljeni odstotki visoko potrjujejo našo 5. hipotezo, ki trdi, da imajo učenci boljše odnose z učitelji, ki so zabavni in se radi šalijo.

Zanimalo pa nas je tudi, ali učitelji dovolijo učencem, da se tudi oni med uro pošalijo. Na to so učenci odgovorili v sedmem vprašanju.

Na OŠ Vojnik je pritrdilni odgovor izbralo 70%, na OŠ Frana Roša pa 79% učencev. Skupaj je to 73% anketirancev. Negativno se je opredelilo v Vojniku 30% učencev in v Celju 21%. Za obe šoli to predstavlja 27% anketiranih učencev.

Osmo vprašanje pa je bilo v obeh anketah odprtega tipa. Učitelji in učenci so lahko napisali predloge, s katerimi bi medsebojne odnose še izboljšali. Nekaj najzanimivejših smo zapisali in jih priložili kot prilogo 5 in 6.

Za mnenje o odnosih med učitelji in učenci na posamezni šoli smo povprašali tudi oba ravnatelja. Oba s svojimi odgovori potrjujeta vse naša postavljene hipoteze. Intervjuja ravnateljice OŠ Vojnik gospe Majde Rojc in ravnatelja OŠ Frana Roša gospoda Marjana Dobnik, sta priložena kot priloga 7 in 8.

9. REZULTATI RAZISKOVALNE NALOGE

Naša raziskava je pokazala zelo dobre rezultate. Rečemo lahko, da so odnosi med učenci in učitelji na OŠ Vojnik in OŠ Frana Roša dobri.

Že z odgovorom na prvo vprašanje, ki je anketirance spraševalo, ali na šoli vladajo dobri odnosi med učenci in učitelji, je bila kar z 81 % potrjena naša 1. hipoteza, ki pravi, da med učenci in učitelji vladajo dobri odnosi.

Učenci in učitelji tudi drug drugega spoštujejo. To so potrdili z odgovorom na drugo in tretje vprašanje. Učitelji so v 92% pritrldili, da spoštujejo vse učence. Učenci pa so v 69 % menili, da jih vsi učitelji spoštujejo. Le 8 % učiteljev je dejalo, da spoštuje nekatere učence, nihče pa ni zapisal, da učencev ne spoštuje. 31% anketiranih učencih se je opredelilo, da je iz strani učiteljev zaznalo spoštovanje. Takšnih učencev je bilo 11% več na Franu Rošu kot v Vojniku. Ugotovili smo, da tudi učenci v večji meri spoštujejo učitelje. Da spoštujejo vse učitelje se je odločilo 58% vseh učencev, za nekatere se je opredelilo 37% in 5% je bilo takih, ki učitelje ne spoštujejo. Na OŠ Vojnik je bilo takih 8%, na Rošu pa le 1%. Učitelji kar v 62 % menijo, da jih učenci spoštujejo. V Vojniku je takih učencev 50%, na OŠ Frana Roša pa 71%. Z veseljem lahko povemo, da sta s temi rezultati potrjeni tudi naša 2. in 4. hipoteza, ki govorita o medsebojnem spoštovanju učiteljev in učencev.

Ocenjevanje učenčevega znanje je ena od težjih nalog učitelja. To nam potrjujejo tudi rezultati petega vprašanja. Le 36% vseh učencev je menilo, da so vedno pošteno ocenjeni. Približno enako so se opredelili tudi učitelji, saj so zapisali, da v 31% vedno pošteno ocenijo učence. Za odgovor včasih, se je odločilo 34% učencev in le 3% učiteljev. Za tretjo možnost pa velika večina učiteljev, kar v 66%, in le 14% učencev. Nobeden od učiteljev ni dejal, da učencev ne ocenjujejo pošteno in da dela med njimi razlike. S to trditvijo pa se učenci ne strinjajo, saj so zapisali, da se ravno to dogaja v 16%. Takega mnenja so tako učenci OŠ Vojnik kot OŠ Frana Roša. Kaj je temu vzrok, žal nismo ugotovili, menimo pa, da učitelji pogosto pri učencih iščejo neznanje namesto znanja; da ga prepogosto ocenjujejo, namesto da bi ga večkrat le preverjali. Predvsem je pritisk učiteljev velik pri predmetih, ki sta ob koncu osnovne šole preverjena z zunanjim preverjanjem, to sta slovenski jezik in matematika.

Zbrani rezultati žal ne potrjujejo naše 3. hipoteze, ki pravi, da učitelji učence vedno pošteno ocenjujejo in ne delajo razlik med njimi. Upamo, da se bodo učitelji nad tem zamislili in jih bo naša raziskava vzpodbudila k temu, da bodo poiskali nove pristope pri ocenjevanju znanja in svoj odgovor "se trudimo" lahko čimprej brez pomislekov spremenili v "vedno".

Za dobre medsebojne odnose je pomemben tudi značaj učitelja. Pomembno je, da učitelj zna postaviti meje, ki pa se jih mora tudi dosledno držati. Učenci imajo radi, da jih učitelji s tem seznanijo, saj na ta način pripomorejo, da ne prihaja do nesporazumov. Takšne predpostavke je imela tudi naša 6. hipoteza, ki pravi, da imajo učenci boljše odnose za učitelji, ki so strogi in dosledni, kot pa za učitelji, ki so popustljivi in nedosledni. Da je to res, nam kažejo naslednji rezultati. Na OŠ Frana Roša poučujejo v veliki večini učitelji, ki menijo, da so strogi in dosledni, tako se jih je odločilo kar 90% . V Vojniku pa je takih 50% . Skupno se je tako opredelilo 72% učiteljev. Takšne učitelje pa ima rado 52% učencev. 32% jih ima raje tiste, ki so strogi in popustljivi, 16% učencev pa se bolje razume z učitelji, ki so nedosledni in popustljivi. Žal je takih učiteljev zelo malo, saj se jih je tako opredelilo le 3%.

Ostala nam je še zadnja 5. hipoteza, ki pravi, da imajo učenci boljše odnose z učitelji, ki so zabavni in se radi šalijo. Tudi ta hipoteza je bila potrjena.

Učitelji so kar v 95% izjavili, da se med uro tudi pošalijo. Ta odgovor so potrdili tudi učenci, saj jih je pritrdilno odgovorilo kar 89%. Vsi učitelji na obeh šolah so izjavili, da dovoljujejo učencem, da se med uro tudi sami pošalijo. S tem se strinja tudi 73% učencev. 27% učencev pa meni, da jim učitelji ne dovolijo, da bi se med uro tudi oni pošalili.

Tudi oba ravnatelja sta s svojimi odgovori potrdila naše hipoteze. Med drugim menita, da mora biti učitelj v prvi vrsti strokovnjak, ki je pošten in dosleden. Z učenci mora imeti dobre odnose, ki jih podkrepi z vključevanjem humorja v učni proces. Tudi učencem naj dovolijo, da se med uro pošalijo, vendar morajo biti le te njihovi starosti primerne.

Spol (Obkrožite.) M Ž

1. Ali na vaši šoli vladajo dobri odnosi med učenci in učitelji? (Obkrožite.)

- a) DA
- b) NE

2. Ali spoštujete vse učence? (Obkrožite.)

- a) DA, VSE
- b) DA, NEKATERE
- c) JIH NE SPOŠTUJEM.

3. Ali vas vsi učenci spoštujejo? (Obkrožite.) DA NE

4. Ali vedno pošteno in nepristransko ocenjujete vse učence?

- a) DA - vedno
- b) DA - včasih
- c) DA - se trudim
- d) NE - delam razlike med učenci

5. Kakšni ste? (Obkrožite.)

- a) strogi in dosledni
- b) strogi, a nedosledni
- c) nedosledni in popustljivi

6. Ali ste zabavni in se z učenci med uro tudi pošalite? DA NE

7. Ali tudi učencem dovolite, da se med uro pošalijo? DA NE

3. Napišite nekaj predlogov, ki bi še izboljšali medsebojne odnose med učenci in učitelji.

.....

.....

.....

ZAHVALJUJEMO SE VAM ZA SODELOVANJE, SAJ STE NAM S TEM OMOGOČILI IZDELAVO RAZISKOVALNE NALOGE NA TEMO ODNOS UČITELJ - UČENEC.

Za učence

Spol (Obkroži.) M Ž Starost _____

1. Ali na vaši šoli vladajo dobri odnosi med učenci in učitelji? (Obkroži.)
DA NE
2. Ali imaš spoštljiv odnos do učiteljev? (Obkroži.) a) DA, DO VSEH
b) DA, DO NEKATERIH
c) JIH NE SPOŠTUJEM.
3. Ali te vsi učitelji spoštujejo? (Obkroži.) DA NE
4. Ali te vedno pošteno in nepristransko ocenjujejo vsi učitelji?
a) DA - vedno
b) DA - včasih
c) DA - se trudijo
d) NE - delajo razlike med učenci
5. S kakšnimi učitelji se boljše razumeš ? (Obkroži.)
a) Z učitelji, ki so strogi in dosledni, a pravični.
b) Z učitelji, ki so strogi in popustljivi.
c) Z učitelji, ki so nedosledni in popustljivi.
6. S kakšnimi učitelji imaš boljše odnose in jih imaš raje? (Obkroži.)
a) Z učitelji, ki se pri uri tudi pošalijo.
b) Z učitelji, ki so pri urah resni in se ne šalijo.
7. Ali tudi učencem dovolijo, da se med uro pošalite? DA NE
8. Napiši nekaj predlogov, ki bi še izboljšali medsebojne odnose med učenci in učitelji.

_____.

_____.

ZAHVALJUJEMO SE ZA SODELOVANJE, SAJ SI NAM S TEM OMOGOČIL IZDELAVO RAZISKOVALNE NALOGE NA TEMO ODNOS UČITELJ - UČENEC.

PRILOGA 3

TABELA UČENCEV - OŠ VOJNIK:

ŠT,	ODGOVOR	M-9 L.	Z-9 L.	M-10 L.	Z-10 L.	M-11 L.	Ž-11. L.	M-12 L.	Ž-12 L.	M-13 L.	Ž-13 L.	M-14 L.	Ž-14 L.	M-15 L.	Ž-15 L.	SKUPAJ	ODSTOTE K
1.a	DA	24	19	15	30	26	39	21	21	18	37	30	20	6	4	310	81%
1.b	NE	2	5	6		4	2	8	5	7	4	11	12	2	3	74	19%
2.a	DA, VSE	11	16	11	23	14	34	13	13	10	33	12	19	6	4	219	58%
2.b	DA, NEKATERE	15	44	10	54	13	33	11	8	11	71	25	12	2	2	128	34%
2.c	JIH NE SPOŠTUJEM	0		1		3		4	2	4		2	1	0	0	29	8%
3.a	DA	20	22	17	30	21	35	20	19	15	29	21	21	5	0	275	73%
3.b	NE	6	2	5	2	9	4	8	4	10	11	20	11	2	7	101	27%
4.a	DA - vedno	6	18	7	26	9	15	14	11	10	12	6	12	1	1	148	38%
4.b	DA - včasih	13	31	13	51	13	20	83	54	54	14	18	8	2	0	127	33%
4.c	DA - se trudim	4	13	10	0	51	1	4	6	5	79	9	57	2	3	50	13%
4.d	NE	3					3					7		3	3	64	16%
5.a	STROG IN DOSLEDEN	16	92	11	18	18	22	17	17	12	27	18	15	6	4	210	54%
5.b	A POPUSTLJIV	73	16	6	8	10	12	6	5	8	10	15	14	2	1	106	28%
5.c	NEDOSLEDEN IN POPUSTLJIV			5	6	3	6	5	4	5	2	8	3	0	2	68	18%
6.a	DA	24	9	20	26	26	37	13	24	12	40	39	27	8	7	312	86%
6.b	NE	2	12	2	6	4	2	11	2	0	1	2	5	0	0	49	14%
7.a	DA	13	16	17	17	21	25	16	18	15	31	36	22	8	7	262	70%
7.b	NE	13	3	5	15	9	14	12	8	10	9	5	10	0	0	113	30%

PRILOGA 4

TABELA UČENCEV - OŠ FRANA ROŠA:

ŠT.	ODGOVOR	M-9L.	Ž-9L.	M-10	Ž-10 L.	M-11L.	Ž-11.L.	M -	Ž-12 L.	M-13L.	Ž-	M-14L.	Z-14L.	M-	Ž-15 L.	SKUPAJ	ODSTOTEK
1.a	DA	14	14	10	19	21	16	10	10	10	23	15	10	2	2	176	81%
1.b	NE	1	3	2	0	3	1	2	0	5		9	9	3	1	42	19%
2.a	DA, VSE	12	14	7	17	15	13	6	2	5	13	9	10	1	0	124	57%
2.b	DA, NEKATERE	3	3	5	2	8	4	6	8	10	13	15	8	3	3	91	42%
2.c	JIH NE SPOŠTUJEM	0		0				0	0	0	0	0		1	0	3	1%
3.a	DA	11	13	9	17	22	13	6	4	5	16	12	5	1	1	135	62%
3.b	NE	4	4	3	2	2	4	6	6	10	10	12	14	4	2	83	38%
4.a	DA - vedno	6	11	3	14	7	9	3	3	2	5	5	3	0	0	71	33%
4.b	DA - včasih	5	2	6	1	13	5	7	5	7	11	10	4	1	1	78	35%
4.c	DA - se trudim	3	0	1	2	1	3	1	1	1	8	2	4	4	1	36	17%
4.d	NE	1		2		3	0	1	1	5	2		8	0	1	33	15%
5.a	STROG IN DOSLEDEN	7	7	7	14	12	12	4	5	6	17	3	8	2	1	105	49%
5.b	STROG A POPUSTLJIV	7	5	4	3	6	3	7	5	7	9	17	10	2	1	86	39%
5.c	NEDOSLEDEN IN POPUSTLJIV	1	5	1	2	6	2	1	0	2	0	4	1	1	1	27	12%
6.a	DA	13	14	10	19	24	14	12	10	14	25	22	18	5	3	203	93%
6.b	NE	2	3	2	0	0	3	0	0	1	1	2	1	0	0	15	7%
7.a	DA	11	15	9	15	20	16	9	10	10	21	18	12	4	2	172	79%
7.b	NE	4	2	3	4	4	1	3	0	5	5	6	7	1	1	46	21%

PREDLOGI UČITELJEV :

- ožji učni načrt, ki bo dopuščal več časa za vzgojo;
- učitelji bi morali pri učencih iskati znanje;
- več doslednosti pri učenju, jasno postavljanje meja učencem, učitelj naj ostane mlad po srcu;
- zavedati se, da potrebujemo drug drugega, če se hočemo kaj naučiti, moramo sodelovati;
- čimveč dobre komunikacije, izobraževanja s tega področja, okroglih miz;
- več izvenšolskih dejavnosti: izletov, šol v naravi, taborov;
- učitelj naj ne pozabi, da je bil nekoč mlad in učenec;
- učence bi morali spoštovati in jih jemati sebi enake;
- učenci bi se morali zavedati svojih dolžnosti;
- problematičnim učencem posvetiti več časa; za njihovo ravnanje iskati vzroke in jih odpraviti;
- več sodelovanja s starši težavnih otrok;
- v razredu imamo skrinjico želja, predlogov in mnenj (vanjo učenci zapišejo kratka sporočila o svojih težavah, željah...). Ko je skrinjica polna, se o teh stvareh pogovorimo.

PREDLOGI UČENCEV:

- da učitelj med poukom ne bi kričal;
- da bi imel učitelj do vseh učencev enak odnos;
- več šaljenja med urami;
- zanimivejše ure;
- pomoč (medsebojna) med učenci;
- učitelj naj bo doslednejši;
- uporaba lepih besed;
- da bi učenci lahko izrazili svoje mnenje;
- boljše medsebojno sporazumevanje;
- več sproščenosti;
- več izletov;
- napovedano spraševanje;
- zabavne razlage;
- da bi učitelji pri spraševanju pustili nekaj časa za premislek;
- da se učitelji ne bi norčevali iz neznanja;
- navzgor zaključene ocene;
- naj ne zamujajo k pouku - nam pa dajejo neopravičene ure, če zamudimo 5 minut;
- naj se učitelji brigajo za šolske zadeve, ne pa za zasebno življenje učencev;
- da bi se učitelji tudi z učenci odkrito pogovarjali.

INTERVJU Z RAVNATELJICO OŠ VOJNIK, GOSPO MAJDO ROJC

1. Kakšni odnosi vladajo med učenci in učitelji na vaši šoli?

Ga. Rojc: Po mojem mnenju so na naši šoli fajn odnosi.

2. Ali vsi učitelji na vaši šoli spoštujejo učence?

Ga. Rojc: Načeloma da, vendar se najdejo tudi izjeme.

3. Ali učenci spoštujejo učitelje?

Ga. Roje: Ne vsi - le delno. Vendar mislim, da pri nas večina učencev spoštuje učitelje.

4. Ali učitelji pošteno ocenjujejo učence (pri spraševanju...)?

Ga. Roje: Vsak je zase prepričan, da dela pravično.

5. Kakšni so na vaši šoli učitelji (strogi, dosledni, nedosledni, popustljivi...)?

Ga. Rojc: Dosledni.

6. Ali se vam zdi dobro, da se učitelji med uro pošalijo? Ga. Roje: Citiram dr.

Norberta Jaušovca: Vsaka ura, pri kateri se učenci niso zasmeli, je izgubljena.

7. Ali se vam zdi dobro, da se učenci med uro pošalijo?

Ga. Rojc: Da, vendar mora biti šala primerna in vezana na pouk.

8. Kakšni so po vašem mnenju dobri učitelji?

Ga. Rojc: Vsak dober učitelj mora imeti naslednje 3 lastnosti:

- strokovno znanje,
- profesionalno usposobljenost (metoda dela),
- lepe osebnostne lastnosti.

INTERVJU Z RAVNATELJEM OŠ FRANA ROSA, G. MILNAOM DOBNIKOM

1. Kakšni odnosi vladajo med učenci in učitelji na vaši šoli? G.

Dobnik: Se mi zdi, da so odnosi dobri.

2. Ali vsi učitelji na vaši šoli spoštujejo učence? G.

Dobnik: Kot ljudi, da, vsi.

3. Ali učenci spoštujejo učitelje?

G. Dobnik: Na šoli ni hujših težav, menim, da.

4. Ali učitelji pošteno ocenjujejo učence (pri spraševanju...)?

G. Dobnik: Po vesti pošteno.

5. Kakšni so na vaši šoli učitelji (strogi, dosledni, nedosledni, popustljivi...)? G.

Dobnik: Strogi in dosledni.

6. Ali se vam zdi dobro, da se učitelji med uro pošalijo?

G. Dobnik: Da, nujno se je tudi pošaliti.

7. Ali se vam zdi dobro, da se učenci med uro pošalijo?

G. Dobnik: Tudi včasih, vendar do meje normale.

8. Kakšni so po vašem mnenju dobri učitelji?

G. Dobnik: Biti mora prijazen, dober strokovnjak in predvsem pošten do učencev.

10. ZAHVALA

Na koncu bi se radi zahvalili vsem učiteljem in učencem OŠ Vojnik in OŠ Frana Roša, ki so izpolnjevali anketni vprašalnik in nam tako omogočili izdelavo raziskovalne naloge. Zahvaljujemo se ravnateljici, gospe Majdi Rojc, in ravnatelju, gospodu Marjanu Dobniku, za opravljen intervju ter gospodu Gregorju Palčniku, za jezikovni pregled.

Posebej bi se radi zahvalili naši mentorici, gospe Ireni Kalšek, ki nas je usmerjala, nam svetovala in pomagala pri premagovanju ovir na katere smo naleteli pri našem delu. S svojim odnosom nam je pokazala, kakšen naj bi bil odnos med učenci in učitelji.

Raziskovalci

11. LITERATURA

1. Meta Pavlin: *Ko bi nas bolj spoštovali*, *Otrok in družina* 9/99, 24-25.
2. Chris Kiriadou: *Vse učiteljeve spretnosti*, Regionalni izobraževalni Center Radovljice, Radovljica, 1997.
3. Kathy Paterson: *Na pomoč - Kako preživeti kot učitelj?*, Regionalni izobraževalni center Radovljica, Radovljica, 2000.
4. Dušanka Dobnik Jakel: Prijazna šola, *Otrok in družina* 12/99, str. 22,23.
5. Milan Divjak: Kako približamo učencem človekove pravice, *Otrok in družina* 11/98, str. 24,25.
6. Milica Bergant: *Vzgoja otrok se začne takoj po rojstvu*, ZPMS, Ljubljana, 1979.
7. Majda Pšunder: *Knjižica za učitelje in starše, Založba obzorja*, Maribor, 1994.
8. Samo Kramberger: *Ilustracije*.
9. William Glasser: *Dobra šola*, Didakta, Radovljica, 1991.
10. Irena Kalšek, Modrijančič Milena: *Slika ~ Vaza*, Vojnik, 2002.

KAZALO

1. POVZETEK.....	1
2. UVOD.....	2
3. RAZISKOVALNI NAČRT.....	2
4. TEORETIČNI UVOD.....	3
4.1 ZGODOVINA.....	3
4.2 NEKAJ MISLI O ŠOLI.....	4
4.3 ODNOSI Z UČENCI.....	6
4.3.1 VZAJEMNO SPOŠTOVANJE IN ZAUPANJE	6
4.3.2 POMEN DOBREGA ZGLEDA.....	8
4.3.3 UPORABA HUMORJA	8
4.4 DISCIPLINA	8
4.4.1 NEPRIMERNE OBLIKE VEDENJA UČENCEV	9
4.4.2 PRAVILA OBNAŠANJA.....	10
4.4.3 UKREPANJE OB NEPRIMERNEM VEDENJU UČENCEV.....	10
4.5 PRAVICE UČENCEV IN UČITELJEV	11
4.5.1 PRAVICE UČENCEV	11
4.5.2 PRAVICE UČITELJEV.....	11
4.5.3 PRAVILNIK O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH.....	13
UČENCEV V OSNOVNI ŠOLI	13
4.6 STARŠI IN NJIHOVA VLOGA	15
5. PROBLEM RAZISKOVALNE NALOGE.....	16
6. HIPOTEZE	16
7. METODOLOGIJA.....	16
7.1 OPIS VZORCA	16
7.2 OPIS INSTRUMENTA.....	17
7.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV.....	17

8. ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV	18
TABELA UČITELJI - OŠ VOJNIK, OŠ FRANA ROŠA IN SKUPAJ.....	18
9. REZULTATI RAZISKOVALNE NALOGE	34
PRILOGE.....	36
PRILOGA 1	36
PRILOGA 2.....	37
PRILOGA 3.....	38
PRILOGA 4.....	40
PRILOGA 5.....	40
PRILOGA 6.....	41
PRILOGA 7.....	42
PRILOGA 8.....	43
10 ZAHVALA	44
11. LITERATURA.....	45
12. SLIKE :	
ILUSTRACIJA 1	
ILUSTRACIJA 2	
ILUSTRACIJA 3	